

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 9.11.2005
COM(2005) 561 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Έγγραφο στρατηγικής για τη διεύρυνση – 2005

{SEC(2005) 1433 }

{SEC(2005) 1421 }

{SEC(2005) 1422 }

{SEC(2005) 1423 }

{SEC(2005) 1424 }

{SEC(2005) 1426 }

{SEC(2005) 1428 }

1. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η διεύρυνση αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα πολιτικά μέσα που διαθέτει η ΕΕ. Η δύναμη έλξης που ασκεί η ΕΕ ώθησε τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης από τα κομμουνιστικά καθεστώτα σε σύγχρονες και ομαλώς λειτουργούσες δημοκρατίες. Πρόσφατα, η ΕΕ ενέπνευσε τεράστιες μεταρρυθμίσεις στην Τουρκία, την Κροατία και τα Δυτικά Βαλκάνια. Είναι προς όφελος όλων των Ευρωπαίων πολιτών να γειτονεύουν με σταθερές δημοκρατίες και ευημερούσες οικονομίες της αγοράς. Έχει δε ζωτική σημασία για την ΕΕ ο προσεκτικός χειρισμός της διαδικασίας διεύρυνσης, η οποία θα συμβάλει στην εξάπλωση της ειρήνης, της σταθερότητας, της ευημερίας, της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Μετά από γενεές διχασμών και συγκρούσεων, η ΕΕ διαμορφώνει σήμερα με ειρηνικό τρόπο μια ενωμένη Ευρώπη. Δέκα νέα κράτη μέλη προσχώρησαν το 2004 ενώ τον Απρίλιο του 2005 η ΕΕ υπέγραψε συνθήκη προσχώρησης με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Τον Οκτώβριο του 2005, η Ένωση άρχισε ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία και την Κροατία και διαπραγματεύσεις για Συμφωνία Σταθερότητας και Σύνδεσης με τη Σερβία και Μαυροβούνιο. Η έναρξη των διαπραγματεύσεων αυτών ήταν δικαιολογημένη, σε αμφοτέρες τις περιπτώσεις, λόγω της προόδου που σημείωσαν οι εν λόγω χώρες όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους προς τις καθορισμένες προϋποθέσεις.

Τα Δυτικά Βαλκάνια αντιπροσωπεύουν ξεχωριστή πρόκληση για την ΕΕ. Η πολιτική διεύρυνσης πρέπει να αποδείξει ότι είναι σε θέση να μεταμορφώσει μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από εύθραυστα κράτη και διχασμένες κοινωνίες. Μια αξιόπιστη πολιτική προοπτική για την τελική ενσωμάτωση στην ΕΕ είναι καθοριστικής σημασίας για την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων εντός του προβλεπόμενου χρονοδιαγράμματος. Αλλά είναι εξίσου σαφές ότι οι χώρες αυτές θα μπορούν να προσχωρήσουν μόνο αφού εκπληρώσουν πλήρως τα κριτήρια προσχώρησης.

Η πολιτική της διεύρυνσης καθορίζεται στο άρθρο 49 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με το οποίο κάθε ευρωπαϊκό κράτος το οποίο σέβεται τις θεμελιώδεις δημοκρατικές αρχές της ΕΕ μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος της Ένωσης¹. Η ΕΕ έχει καθορίσει πολιτικά και οικονομικά κριτήρια προσχώρησης, καθώς και κριτήρια για τις υποχρεώσεις του μέλους και για τη διοικητική ικανότητα εφαρμογής και επιβολής των νόμων και πολιτικών της ΕΕ². Η πολιτική της Επιτροπής για τη διεύρυνση περιστρέφεται γύρω από τρεις άξονες: την εδραίωση, την επιβολή όρων και την επικοινωνία.

Εδραίωση των δεσμεύσεων της ΕΕ για τη διεύρυνση

Η διεύρυνση αποτελούσε ανέκαθεν σημαντική συνιστώσα του ευρωπαϊκού οράματος. Η ΕΕ δεν μπορεί να παραμελήσει το χρέος της όσον αφορά την κατοχύρωση της ασφάλειας, της σταθερότητας και της ευημερίας στην ήπειρό της αλλά και πέραν αυτής. Το σημερινό πρόγραμμα διεύρυνσης αφορά τα Βαλκάνια και την Τουρκία, σύμφωνα με τις αποφάσεις των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ. Η ευρωπαϊκή προοπτική αποτέλεσε τον κινητήριο μοχλό της σημαντικής προόδου που σημείωσαν οι εν λόγω χώρες κατά τα τελευταία έτη,

¹ Άρθρο 49 και άρθρο 6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

² Όπως αναφέρεται στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης (1993) και της Μαδρίτης (1995).

αλλά η μεταρρυθμιστική διαδικασία παραμένει εύθραυστη. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις, όπως το ψήφισμα για το καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου, στις οποίες η ΕΕ θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο.

Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι ο προσεκτικός χειρισμός της διαδικασίας προσχώρησης, θα συμβάλει σημαντικά στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού οράματος. Η ύπαρξη μιας ομαλώς λειτουργούσας Ένωσης είναι προς το συμφέρον τόσο των σημερινών όσο και των μελλοντικών μελών. Η ικανότητα της Ένωσης να απορροφήσει νέα μέλη χωρίς να επιβραδυνθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί ένα άλλο σημαντικό θέμα που είναι προς το γενικό συμφέρον τόσο της Ένωσης όσο και των υποψήφιων χωρών³.

Δεν προβλέπεται νέα ταυτόχρονη διεύρυνση με μεγάλο αριθμό χωρών. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία αποτελούν μακρόπνη διαδικασία. Η περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων περιλαμβάνει μικρότερες χώρες που βρίσκονται σε διαφορετικό στάδιο η καθεμία στην πορεία προς την ΕΕ. Ο ρυθμός των μελλοντικών διευρύνσεων θα εξαρτηθεί από τις επιδόσεις κάθε χώρας όσον αφορά την τήρηση των αυστηρών προτύπων ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή απορρόφηση νέων κρατών μελών.

Για το ρυθμό διεύρυνσης πρέπει να ληφθεί υπόψη η ικανότητα απορρόφησης της ΕΕ. Ο σκοπός της διεύρυνσης συνίσταται στην από κοινού υλοποίηση ενός οράματος που βασίζεται σε κοινές αρχές, πολιτικές και θεσμούς. Η Ένωση πρέπει να εξασφαλίσει ότι μπορεί να διατηρήσει την ικανότητα της δράσης και λήψης των αποφάσεων με τη δέουσα ισορροπία στο πλαίσιο των οργάνων της, με την τήρηση των δημοσιονομικών ορίων και με την εφαρμογή κοινών πολιτικών που λειτουργούν ικανοποιητικά και επιτυγχάνουν τους στόχους τους.

Τα τελευταία τριάντα χρόνια, η ΕΕ ενσωμάτωσε με επιτυχία σειρά πολύ διαφορετικών χωρών. Με την ανάπτυξη των πολιτικών της και των οργάνων της, η ΕΕ κατόρθωσε να ανταποκριθεί θετικά σε νέες καταστάσεις – πτώση δικτατοριών, κατάρρευση του κομμουνισμού και ανάδυση της παγκοσμιοποίησης. Η διεύρυνση αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματικό μέσο στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.

Εφαρμογή δίκαιων και αυστηρών προϋποθέσεων

Η ΕΕ πρέπει να εξακολουθήσει να εμμένει στην εκπλήρωση των κριτηρίων της, αλλά θα πρέπει να είναι και δίκαιη, ανταμείβοντας δεόντως την πρόοδο που σημειώνεται. Οι χώρες που επιθυμούν την προσχώρηση μπορούν να περάσουν από το ένα στάδιο της διαδικασίας στο επόμενο μόνο αφού εκπληρώσουν τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί. Εξάλλου, η Επιτροπή είναι σε θέση να προτείνει την αναστολή της διαδικασίας σε περίπτωση σοβαρής και συνεχούς παραβίασης των θεμελιωδών αρχών της ΕΕ ή αν μια χώρα δεν συμμορφώνεται με βασικές απαιτήσεις σε ένα οποιοδήποτε στάδιο. Μια από τις εν λόγω απαιτήσεις είναι και η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY).

Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να απαιτεί σταθερά από όλες τις ενδιαφερόμενες χώρες να εκπληρώσουν όλες τις απαιτήσεις πριν από την προσχώρηση. Η Επιτροπή θα βοηθά τις χώρες αυτές και θα παρακολουθεί την πρόοδό τους όσον αφορά την ουσιαστική εφαρμογή και επιβολή της νομοθεσίας.

³ Όπως δήλωσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης τον Ιούνιο του 1993.

Τόσο στα Βαλκάνια όσο και στην Τουρκία, η αποτελεσματικότητα των προϋποθέσεων, ως κινητήριας δύναμης για την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων στις χώρες αυτές, εξαρτάται από την ύπαρξη αξιόπιστης πολιτικής προοπτικής για την τελική ενσωμάτωσή τους στην Ένωση. Για ενδιαφερόμενες χώρες, θα είναι, πράγματι, πιο εύκολο να θέσουν σε εφαρμογή ριζικές και συχνά επώδυνες μεταρρυθμίσεις, αν η ΕΕ τις υποστηρίξει, συνεργαστεί με αυτές και τηρήσει τις υποσχέσεις της.

Η προοπτική να περάσουν στο επόμενο στάδιο στις σχέσεις τους με την Ένωση αποτελεί για τις χώρες αυτές ισχυρό κίνητρο για το μετασχηματισμό τους και την υιοθέτηση των προτύπων και αξιών της ΕΕ. Η πορεία προς την προσχώρηση έχει και αυτή την αξία της, ακόμη και στις περιπτώσεις που η προσχώρηση προβλέπεται για πολλά χρόνια αργότερα. Η πορεία αυτή είναι συχνά δύσκολη. Έτσι, η συμμετοχή της ΕΕ καθ'όλη τη διαδικασία και η προσήλωσή της, μέχρι το τελικό αποτέλεσμα, είναι θεμελιώδους σημασίας. Το παρόν έγγραφο προτείνει στη συνέχεια χάρτη πορείας, με στάδια και προϋποθέσεις μετάβασης από το ένα στάδιο στο άλλο, για την πραγματοποίηση της ευρωπαϊκής προοπτικής των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων.

Επικοινωνία με τους πολίτες για την πολιτική διεύρυνσης

Για την προώθηση της πολιτικής διεύρυνσης είναι αναγκαία η ευρεία υποστήριξη της κοινής γνώμης. Η Επιτροπή γνωρίζει ότι οι πολίτες της ΕΕ ανησυχούν σχετικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, εν γένει, και τη διεύρυνση ειδικότερα. Η ΕΕ πρέπει να βελτιώσει την επικοινωνία της με τους πολίτες, εξηγώντας τους στόχους και τις προκλήσεις της ενταξιακής διαδικασίας, καθώς και την πολιτική που εφαρμόζει σε κάθε χώρα. Η ανάγκη αυτή επικοινωνίας είναι ακόμη πιο σημαντική σήμερα που τα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης και ο διάλογος για το μέλλον της Ευρώπης προκαλούν ανησυχίες στην κοινή γνώμη. Η Ένωση πρέπει να απαντήσει ευθέως στις ανησυχίες των πολιτών. Ειδικότερα, πρέπει να προτείνει ξεκάθαρη στρατηγική για τις μελλοντικές προσχωρήσεις, η οποία θα βασίζεται σε αντικειμενικές προϋποθέσεις και ρεαλιστικές υποσχέσεις. Για να κατοχυρωθεί η υποστήριξη των πολιτών στις μελλοντικές προσχωρήσεις, είναι αναγκαίο να υπάρξει καλύτερη επικοινωνία σχετικά με τις προηγούμενες διευρύνσεις.

Η τελευταία διεύρυνση στέφθηκε με επιτυχία. Πριν από την 1^η Μαΐου 2004, πολλοί προέβλεπαν ότι η διεύρυνση αυτή, η μεγαλύτερη στην ιστορία της ΕΕ, θα προκαλούσε τεράστια προβλήματα, όπως η παράλυση των θεσμών και η μαζική εισροή μεταναστών στην αγορά εργασίας. Όμως, στην πράξη, οι αναγκαίες προσαρμογές ήταν ελάχιστες και απόλυτα εφικτές. Σήμερα, εικοσιπέντε κράτη μέλη συμμετέχουν πλήρως στα όργανα ενώ οι πολίτες της ΕΕ, που εργάζονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, συνεισφέρουν θετικά στην οικονομία των κρατών μελών που άνοιξαν την αγορά εργασίας τους.

Εξάλλου, τα νέα κράτη μέλη έχουν συμβάλει στο δυναμισμό της οικονομίας, γεγονός που επέτρεψε να δημιουργηθούν και να διατηρηθούν θέσεις εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ. Η εντατικοποίηση του εμπορίου και η αύξηση των επενδύσεων αναζωογόνησαν την ενιαία αγορά. Η εφαρμογή των ευρωπαϊκών προτύπων από τα νέα κράτη μέλη, όπως για παράδειγμα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, έχει ευεργετικά αποτελέσματα για όλους του Ευρωπαίους πολίτες.

Ωστόσο, η επιτυχία αυτή δεν έχει προβληθεί αρκετά. Επιβάλλεται, επομένως, κοινή και συντονισμένη δράση. Τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν το καθένα την υποχρέωση να επεξηγήσουν και να υποστηρίξουν τις πολιτικές τις οποίες αποφάσισαν ομόφωνα. Η Επιτροπή θα συμπληρώσει τις προσπάθειες αυτές καταφεύγοντας σε ευρεία σειρά μέσων

ώστε να κάνει γνωστή την πολιτική διεύρυνσής της και να μειώσει τις παρανοήσεις με συγκεκριμένα στοιχεία. Θα επιδιώξει να αρχίσει διάλογο με τους πολιτικούς ιθύνοντες, τα μέσα ενημέρωσης, τους πανεπιστημιακούς κύκλους, τις επιχειρήσεις και τους κοινωνικούς εταίρους, ώστε να προωθήσει την καλύτερη ενημέρωση σχετικά με τις διευρύνσεις τόσο του παρελθόντος όσο και του μέλλοντος. Προεξάρχουσα συνιστώσα της επικοινωνιακής στρατηγικής της Επιτροπής είναι η συζήτηση με την κοινωνία των πολιτών με σκοπό να ισχυροποιηθούν οι δεσμοί με την κοινωνία των πολιτών της ΕΕ και με την κοινωνία των πολιτών των υποψήφιων χωρών ώστε να βελτιωθεί η αμοιβαία κατανόηση, να διαλυθούν οι ανησυχίες και να αναδειχθεί ένας ποιοτικά αξιόπιστος διάλογος⁴.

Το παρόν έγγραφο εξετάζει κατ'αρχάς την κατάσταση των υποψηφίων χωρών - της Κροατίας και της Τουρκίας - και, εν συνεχεία, την κατάσταση των δυνητικά υποψήφιων χωρών των Δυτικών Βαλκανίων⁵. Παράλληλα, έχουν δημοσιευθεί λεπτομερείς εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειώσει καθεμία από τις εν λόγω χώρες. Αντίθετα, η ανάλυση που αφορά την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει συμπεριληφθεί στη γνώμη σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της εν λόγω χώρας στην ΕΕ, η οποία υποβλήθηκε επίσης στις 9 Νοεμβρίου.

2. ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΚΡΟΑΤΙΑ

2.1. Πρόοδος που έχει σημειωθεί από την Τουρκία

Η Τουρκία έχει αρχίσει διαδικασία πολιτικής μετάβασης και εξακολουθεί να εκπληρώνει κατά τρόπο ικανοποιητικό τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης. Έχουν τεθεί σε ισχύ σημαντικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες αναμένεται ότι θα επιφέρουν διαρθρωτικές αλλαγές στο νομικό σύστημα, ιδίως στον τομέα της δικαιοσύνης. Ωστόσο, ο ρυθμός των αλλαγών επιβραδύνθηκε το 2005 ενώ η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων παραμένει ανομοιογενής. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν μεν περιοριστεί, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν και είναι επιτακτικά αναγκαίο να εφαρμοστεί η ήδη ισχύουσα νομοθεσία και, σε ορισμένους τομείς, να ληφθούν περαιτέρω νομοθετικές πρωτοβουλίες. Απαιτούνται περαιτέρω σημαντικές προσπάθειες όσον αφορά τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως δε την ελευθερία του εκφράζεσθαι, τα δικαιώματα των γυναικών, τις θρησκευτικές ελευθερίες, τις συνδικαλιστικές ελευθερίες, τα πολιτισμικά δικαιώματα, αλλά και την περαιτέρω ενίσχυση της καταπολέμησης των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης. Ειδικότερα, η Τουρκία πρέπει να ενσωματώσει καλύτερα τη μεταρρυθμιστική διαδικασία στις δραστηριότητες όλων των δημόσιων αρχών. Η δέσμευση της Τουρκίας για περαιτέρω πολιτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να οδηγήσει σε πιο απτά αποτελέσματα που θα αποβαίνουν προς όφελος όλων των Τούρκων πολιτών, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους.

Η Τουρκία σημείωσε σημαντική πρόοδο στον οικονομικό τομέα και, σήμερα, μπορεί να θεωρείται ως λειτουργούσα οικονομία της αγοράς, εφόσον παγιώσει τα πρόσφατα επιτεύγματά της στον τομέα της σταθεροποίησης και των μεταρρυθμίσεων. Η Τουρκία

⁴ Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το διάλογο της κοινωνίας των πολιτών μεταξύ της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών (COM (2005) 290).

⁵ Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής, της 25ης Οκτωβρίου 2005, για την αξιολόγηση της προόδου της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας (COM (2005) 534).

αναμένεται επίσης ότι θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει, μεσοπρόθεσμα, τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στα πλαίσια της Ένωσης, εφόσον εξακολουθήσει να προωθεί συνεχώς τη σταθεροποιητική πολιτική της και λάβει περαιτέρω αποφασιστικά μέτρα για την πραγματοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Όσον αφορά τη θέσπιση και την εγκαθίδρυση της έννομης τάξης της ΕΕ (του κεκτημένου), η Τουρκία έχει προωθήσει την εναρμόνιση της νομοθεσίας της σε ορισμένους τομείς, βρίσκεται όμως σε πρώιμο ακόμη στάδιο για τους περισσότερους άλλους. Είναι αναγκαίο να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες σε όλους τους τομείς και η νέα νομοθεσία να προσαρμοστεί στο κεκτημένο. Είναι επίσης αναγκαίο να πάψουν να υφίστανται διακρίσεις κατά των μη τουρκικών φορέων παροχής υπηρεσιών και των μη τουρκικών προϊόντων ή να υφίσταται άνιση μεταχείριση έναντι των κρατών μελών της ΕΕ. Η Τουρκία πρέπει να τηρήσει τις δεσμεύσεις που απορρέουν από την τελωνειακή ένωση και να ενισχύσει τη διοικητική και δικαστική ικανότητα ώστε να μπορέσει να εφαρμόσει τους κανόνες της ΕΕ κατά την προοδευτική θέσπισή τους στη χώρα.

2.2. Πρόοδος που έχει σημειωθεί από την Κροατία

Η Κροατία δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσκολίες στην εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων προσχώρησης. Έχει σημειώσει πρόοδο στους περισσότερους τομείς, αλλά πρέπει ακόμη να καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος - διασφαλίζοντας μεταξύ άλλων την αμεροληψία στις δίκες για τα εγκλήματα πολέμου - την καταπολέμηση της διαφθοράς, τη βελτίωση της κατάστασης των μειονοτήτων και τη διευκόλυνση της επιστροφής των προσφύγων. Η περιφερειακή συνεργασία προχωρεί ικανοποιητικά, τόσο όσον αφορά τις διμερείς σχέσεις με τις γειτονικές χώρες, όσο και τις περιφερειακές πρωτοβουλίες. Λόγω της μη ικανοποιητικής συνεργασίας με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY), η ΕΕ δεν άρχισε ενταξιακές διαπραγματεύσεις όπως προβλεπόταν το Μάρτιο του 2005· η συνεργασία αυτή έχει πλέον αποκατασταθεί πλήρως και πρέπει να συνεχιστεί.

Όσον αφορά τα οικονομικά κριτήρια, η Κροατία μπορεί να θεωρείται ως λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Θα πρέπει να είναι ικανή να αντιμετωπίσει μεσοπρόθεσμα την ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις της αγοράς στα πλαίσια της Ένωσης, εφόσον εξακολουθήσει να εφαρμόζει το μεταρρυθμιστικό της πρόγραμμα για να εξαλείψει τις εναπομένουσες αδυναμίες.

Όσον αφορά τη θέσπιση και εφαρμογή της έννομης τάξης της ΕΕ, η Κροατία έχει σημειώσει σχετική πρόοδο, κυρίως όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας. Η Κροατία πρέπει να συνεχίσει την εναρμόνιση αυτή σε όλους τους τομείς εν γένει ενισχύοντας συγχρόνως τις διοικητικές και δικαστικές δομές της για την επιβολή του κεκτημένου. Σε πολλές περιπτώσεις, οι μηχανισμοί επιβολής απέχουν πολύ από το να είναι αποτελεσματικοί ενώ η διοικητική ικανότητα παραμένει ανομοιογενής.

2.3. Στρατηγική προσχώρησης

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις

Με την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, στις 3 Οκτωβρίου 2005, οι σχέσεις της ΕΕ με την Τουρκία και την Κροατία σημείωσαν νέα ιστορική καμπή. Η ΕΕ εκπλήρωσε τις δεσμεύσεις της όσον αφορά το θέμα αυτό. Οι διαπραγματεύσεις θα επιτρέψουν σε αμφότερες

τις χώρες να αποδείξουν κατά πόσο είναι αποφασισμένες και ικανές να φέρουν εις πέρας την απαιτούμενη αναμόρφωση και να συμμορφωθούν προς τις απαιτήσεις προσχώρησης.

Η υπογραφή του πρόσθετου πρωτοκόλλου στη συμφωνία της Άγκυρας κατά το εφετινό θέρους αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία. Η ΕΕ θα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την εφαρμογή του πρωτοκόλλου αυτού και θα προβεί σε σχετική αξιολόγηση το 2006, εξακριβώνοντας ιδίως αν έχουν αρθεί όλοι οι περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, καθώς και οι περιορισμοί που θίγουν τα μέσα μεταφορών.

Η γνώμη της Γενικής Εισαγγελέως του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για την Πρώην Γιουγκοσλαβία, σύμφωνα με την οποία υπάρχει πλέον πλήρης συνεργασία της Κροατίας με το Δικαστήριο, έδωσε το πράσινο φως στο Συμβούλιο για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Η διατήρηση της πλήρους συνεργασίας με το ICTY θα παραμείνει προϋπόθεση προόδου καθ'όλη τη διαδικασία προσχώρησης. Η παραμικρή απόκλιση από την πλήρη συνεργασία με το ICTY σε οποιοδήποτε στάδιο θα μπορούσε να προκαλέσει την αναστολή των διαπραγματεύσεων.

Οι διαπραγματεύσεις θα διεξαχθούν με βάση σαφή και αυστηρά πλαίσια διαπραγμάτευσης που έχουν εγκριθεί από το Συμβούλιο, τα οποία καθορίζουν τη μέθοδο και τις κατευθυντήριες αρχές⁶. Οι διαπραγματεύσεις θα βασιστούν στις επιδόσεις κάθε χώρας και ο ρυθμός τους θα εξαρτηθεί από την πρόοδο κάθε χώρας ως προς την εκπλήρωση των κριτηρίων προσχώρησης. Η Ένωση περιμένει από τις δύο αυτές χώρες να συμμορφωθούν πλήρως με τα πολιτικά κριτήρια και να προσηλωθούν στην περαιτέρω βελτίωσή τους καθ'όλο τον κύκλο των διαπραγματεύσεων. Σε περίπτωση σοβαρής και συνεχούς παραβίασης των αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου στις οποίες θεμελιώνεται η Ένωση, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις μπορούν να ανασταλούν. Για να γίνουν μέλη, οι εν λόγω δύο χώρες θα πρέπει να δεχθούν το κεκτημένο της Ένωσης. Όπως και στις προηγούμενες ενταξιακές διαπραγματεύσεις, είναι δυνατό να συμφωνηθούν ειδικά καθεστώτα.

Η Ένωση θα διευκρινίσει συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης για το προσωρινό κλείσιμο των διαφόρων κεφαλαίων διαπραγμάτευσης και, ενδεχομένως, το άνοιγμα των επιμέρους κεφαλαίων. Μεταξύ των κριτηρίων αξιολόγησης που πρέπει να ληφθούν υπόψη στα κεφάλαια του οικονομικού τομέα, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων έναντι της Ένωσης και των κρατών μελών της στο πλαίσιο των συμφωνιών σύνδεσης - ιδίως όσον αφορά την τελωνειακή ένωση και το πρόσθετο πρωτόκολλο στην περίπτωση της Τουρκίας - και στο κριτήριο που απαιτεί την ύπαρξη λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Αν θεωρήσει η Επιτροπή, σε μεταγενέστερο στάδιο, ότι μία υποψήφια χώρα δεν εκπληρώνει πλέον τις υποχρεώσεις της ή τα κριτήρια, μπορεί να προτείνει στα κράτη μέλη να αναστείλουν τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις ως προς τα εν λόγω κεφάλαια.

Η έναρξη της αναλυτικής εξέτασης του κεκτημένου (γνωστή ως «διαδικασία screening»), στις 20 Οκτωβρίου 2005, σηματοδότησε το πρώτο στάδιο των διαπραγματεύσεων. Η αναλυτική αυτή εξέταση συγκεντρώνει εμπειρογνώμονες από την Τουρκία και την Κροατία,

⁶ Τα πλαίσια διαπραγμάτευσης έχουν δημοσιευθεί στις ακόλουθες διευθύνσεις:
<http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey/docs.htm> και
http://europa.eu.int/comm/enlargement/croatia/key_documents.htm

καθώς και από την Επιτροπή, που έχουν ως έργο να εξηγήσουν τους κανόνες της ΕΕ και να εξετάσουν τα σχέδια κάθε χώρας για την υιοθέτηση και εφαρμογή των κανόνων αυτών. Όπως προβλέπεται, η εξέταση όλων των κεφαλαίων του κεκτημένου θα πρέπει να διαρκέσει έως το φθινόπωρο του 2006. Μόλις ολοκληρωθεί η εξέταση ενός κεφαλαίου, η ΕΕ αποφασίζει, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, αν μπορεί να ανοίξει το κεφάλαιο αυτό στις διαπραγματεύσεις ή αν θα πρέπει πρώτα να εκπληρωθούν ορισμένα κριτήρια αξιολόγησης.

Υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων

Η στρατηγική της Επιτροπής έναντι της Τουρκίας περιστρέφεται, μεταξύ άλλων, γύρω από την ενεργό στήριξη της διαδικασίας πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Η τακτική παρακολούθηση των πολιτικών κριτηρίων έχει εντατικοποιηθεί με συχνές συνεδριάσεις σε πολιτικό και τεχνοκρατικό επίπεδο, για να εξεταστούν διεξοδικά όλα τα θέματα και προβλήματα που απορρέουν από τα διάφορα κεφάλαια των πολιτικών κριτηρίων. Για να μπορέσει να διατηρηθεί η δυναμική των διαπραγματεύσεων, τα κύρια εκκρεμή ζητήματα που εναπομένουν θα πρέπει να εξεταστούν στα πρώτα ήδη στάδια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, με τον καθορισμό ιδίως κριτηρίων αξιολόγησης για τις δράσεις που είναι απαραίτητο να αναληφθούν στο πλαίσιο των σχετικών κεφαλαίων διαπραγμάτευσης.

Η Επιτροπή εξακολούθησε να υποστηρίζει ενεργά τις πολιτικές, οικονομικές και άλλες μεταρρυθμίσεις της Κροατίας που συνδέονται με τη διαδικασία προσχώρησης, ιδίως στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης που τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 2005.

Η Επιτροπή προτείνει, για αμφότερες τις χώρες, εταιρικές σχέσεις προσχώρησης που λαμβάνουν υπόψη τις κυριότερες προτεραιότητες που έχουν επισημανθεί στις εκθέσεις προόδου, κατά τρόπο ώστε να μετατραπούν σε συγκεκριμένες δράσεις οι προϋποθέσεις που πρέπει να εκπληρωθούν για να σημειωθεί πρόοδος στην πορεία προς την ΕΕ. Τα έργα αρωγής της ΕΕ έχουν μελετηθεί σε συνάρτηση με τις ίδιες προτεραιότητες.

Μετά την αναγνώριση του καθεστώτος υποψήφιας χώρας, η Κροατία μπορεί να επωφεληθεί από τα τρία προενταξιακά χρηματοδοτικά μέσα: το Phare για τη θεσμική ανάπτυξη και την οικονομική και κοινωνική συνοχή, το ISPA για το περιβάλλον και τις υποδομές μεταφορών και το SAPARD για τη γεωργική ανάπτυξη και την ανάπτυξη της υπαίθρου. Η Κροατία παραμένει επίσης επιλέξιμη για το περιφερειακό πρόγραμμα CARDS το 2005 και το 2006. Η προενταξιακή χρηματοδότηση ανέρχεται σε 105 εκατ. EUR για το 2005 και σε 140 εκατ. EUR για το 2006. Η Κροατία μπορεί επίσης να συμμετέχει σε κοινοτικά προγράμματα.

Το πρόγραμμα προενταξιακής χρηματοδοτικής βοήθειας για την Τουρκία αποτελείται από εθνικό πρόγραμμα και συναφείς δαπάνες για πολυκρατικά προγράμματα, την επικοινωνία και τη διαχείριση, δυνάμει των οποίων το συνολικό ποσό ανέρχεται στα 300 εκατομμ. ευρώ για το 2005 και στα 500 εκατομμ. ευρώ για το 2006. Οι βασικές προτεραιότητες του προγράμματος για το 2005 εκφράζουν τις προτεραιότητες της ΕΕ σχετικά με τα πολιτικά κριτήρια, τα οικονομικά κριτήρια και την κοινωνική συνοχή, την εφαρμογή του κεκτημένου σε βασικούς τομείς, καθώς και τον πολιτικό και οικονομικό διάλογο ΕΕ-Τουρκίας. Οι προτεραιότητες αυτές περιλαμβάνουν επίσης τη χρηματοδότηση που απαιτείται για να προετοιμαστεί η Τουρκία να εφαρμόσει μέτρα σχετικά με τις υποδομές μεγάλης κλίμακας και μέτρα παρόμοια με τα διαρθρωτικά ταμεία από το 2007 και μετά.

3. ΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

3.1. Πρόοδος της Αλβανίας, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας⁷, της Σερβίας και Μαυροβούνιο και του Κοσσυφοπεδίου⁸

Πολιτικές εξελίξεις

Η συνολική πολιτική κατάσταση βελτιώνεται αλλά πρέπει ακόμη να επιλυθούν σημαντικά προβλήματα. Η Αλβανία έχει αποκτήσει μεγαλύτερη πολιτική σταθερότητα, όπως καταδεικνύει ο ομαλός σχηματισμός νέας κυβέρνησης τον Ιούλιο/Αύγουστο 2005. Ωστόσο, η διακυβέρνηση πρέπει ακόμη να βελτιωθεί σημαντικά. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει επιτύχει τεράστια πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των προτεραιοτήτων που επισημαίνονται στη μελέτη σκοπιμότητας, αλλά οι πολύπλοκες συνταγματικές δομές της οδηγούν συχνά σε αποκλεισμούς και ανεπάρκεια στη λήψη αποφάσεων. Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας εφάρμοσε με αποφασιστικότητα τη συμφωνία-πλαίσιο της Οχρίδας και έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο από το 2001, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τη σταθερότητα της χώρας. Η Σερβία και Μαυροβούνιο πλήττεται από διαρθρωτικές αδυναμίες και προβλήματα συντονισμού, ιδίως στους τομείς κοινής αρμοδιότητας μεταξύ της κρατικής ένωσης και των δημοκρατιών. Τα όργανα του Κοσσυφοπεδίου δεν έχουν αποκτήσει ακόμη την πολιτική ωριμότητα που είναι αναγκαία για την ανάδειξη πραγματικά δημοκρατικής, ασφαλούς και πολυεθνικής κοινωνίας.

Σε γενικές γραμμές, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμικών οργάνων βελτιώνεται. Παρότι τα πρότυπα διεξαγωγής εκλογών έχουν βελτιωθεί, οι χώρες αυτές πρέπει να ολοκληρώσουν τις εκλογικές μεταρρυθμίσεις τους. Τα κοινοβούλια λειτουργούν πιο αποτελεσματικά σε ολόκληρη την περιοχή, αλλά σε ορισμένες χώρες οι δραστηριότητες τους παρεμποδίζονται από την έλλειψη πόρων και από ελάχιστα εποικοδομητική πολιτική ατμόσφαιρα. Οι δημόσιες διοικήσεις είναι ευάλωτες στις πολιτικές παρεμβάσεις και δεν διαθέτουν ακόμη επαρκείς διοικητικές ικανότητες και ικανότητες εφαρμογής. Οι χώρες πρέπει να εντατικοποιήσουν τις μεταρρυθμιστικές τους προσπάθειες και να αναπτύξουν δημόσια διοίκηση υψηλού επιπέδου και ανεξάρτητη, σε θέση να διαχειριστεί τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Τα δικαστικά συστήματα αναμορφώνονται και τα νομικά πλαίσια έχουν βελτιωθεί. Ωστόσο, η δικαστική εξουσία παραμένει συνολικά αδύναμη και στερείται ανεξαρτησίας. Η έλλειψη αποδοτικότητας, η έλλειψη πόρων, η συσσώρευση εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων και η πλημμυρής εφαρμογή και επιβολή της νομοθεσίας αποτελούν κοινά προβλήματα σε όλες τις χώρες. Μια βασική προτεραιότητα στο Κοσσυφοπέδιο είναι η πρόσληψη δικαστικού προσωπικού προερχόμενου από τμήματα του πληθυσμού που ανήκουν σε μειονότητες. Παρότι έχουν δημιουργηθεί, σε όλες σχεδόν τις χώρες, τα νομικά πλαίσια για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των μειονοτήτων, στην πράξη εξακολουθούν να υφίστανται δυσμενείς διακρίσεις.

Είναι αναγκαίο να συνεχιστεί η μεταρρύθμιση των αστυνομικών υπηρεσιών ώστε να λειτουργούν οι υπηρεσίες αυτές ανεπηρέαστες από πολιτικές παρεμβάσεις και να οργανώνονται με βάση τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια. Το οργανωμένο έγκλημα και η

⁷ Η πρόοδος της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας εξετάζεται στη γνώμη της Επιτροπής που δημοσιεύεται χωριστά (COM (2005) 562).

⁸ Το Κοσσυφοπέδιο έχει τεθεί επί του παρόντος υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, δυνάμει της απόφασης 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας.

διαφθορά εξακολουθούν να θέτουν σημαντικά προβλήματα σε ολόκληρη την περιοχή. Οι χώρες πρέπει να βελτιώσουν και να αναπροσαρμόσουν στα τρέχοντα δεδομένα τις στρατηγικές τους για την καταπολέμηση της διαφθοράς με τον καθορισμό ρεαλιστικών στόχων και χρονοδιαγραμμάτων.

Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ακόμη προσφύγων ή των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας έχει μειωθεί, κυρίως λόγω της νέας εγγραφής στη Σερβία και Μαυροβούνιο και στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Τα βίαια επεισόδια που διαπράχθηκαν στο Κοσσυφοπέδιο το Μάρτιο του 2004, επιβράδυναν σημαντικά τη διαδικασία επιστροφής και ο διάλογος μεταξύ του Βελιγραδίου και της Πρίστινας ως προς το θέμα αυτό παραμένει ιδιαίτερα προβληματικός.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη και η Σερβία και Μαυροβούνιο σημείωσαν σαφή πρόοδο όσον αφορά τη συνεργασία με το ICTY, με την προσαγωγή πολλών υπόδικων στη Χάγη, δεν έχουν επιτύχει όμως ακόμη πλήρη συνεργασία με το Δικαστήριο. Όλες σχεδόν οι χώρες έχουν ευθυγραμμιστεί με την απόφαση του Συμβουλίου για τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων των φυσικών προσώπων κατά των οποίων έχει απαγγείλει κατηγορία το ICTY⁹.

Είναι σημαντικό να εντατικοποιηθεί η περιφερειακή συνεργασία ώστε να ενισχυθεί η διαδικασία σταθεροποίησης και συμφιλίωσης. Η συνεργασία αυτή αποτελεί ένδειξη της ικανότητας της χώρας να διαχειριστεί βαθύτερες σχέσεις με την ΕΕ. Το γεγονός ότι ο Σέρβος Πρόεδρος ζήτησε πρόσφατα συγνώμη για τα εγκλήματα που διέπραξαν οι συμπατριώτες του στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη αποτελεί ενθαρρυντικό στοιχείο για την εμβάθυνση της διαδικασίας συμφιλίωσης. Η συνεργασία για την επιστροφή των προσφύγων έχει βελτιωθεί και αυξάνει στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, καθώς και της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος.

Κατά την τελευταία εξαετία, το Σύμφωνο Σταθερότητας αποδείχθηκε ιδιαίτερα χρήσιμο, αλλά οι προϋποθέσεις εφαρμογής του έχουν αρχίσει να μεταβάλλονται. Η περιοχή αναλαμβάνει σταδιακά τον αυτοτελή έλεγχο της περιφερειακής συνεργασίας, για παράδειγμα μέσω της Διαδικασίας Συνεργασίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Με την αναμόρφωση του Συμφώνου Σταθερότητας θα μπορούσαν να μεταβιβαστούν σταδιακά και αποτελεσματικά οι βασικές λειτουργίες του στην περιοχή ώστε να διατηρηθεί κατά τον τρόπο αυτό η δυναμική που έχει δοθεί στην περιφερειακή συνεργασία.

Οικονομικές εξελίξεις

Η μακροοικονομική σταθερότητα ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο σε όλες τις χώρες της περιοχής, γεγονός που συνέβαλε στη διατήρηση σταθερών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης και μέτριου πληθωρισμού. Ωστόσο, τα μεγάλα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών εξακολουθούν να αποτελούν ένα σοβαρό τρωτό σημείο.

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προχώρησαν κατά τρόπο άνισο σε κάθε χώρα, όπως και η διαδικασία ιδιωτικοποίησης και αναδιάρθρωσης. Η εφαρμογή της αναγνώρισης των δικαιωμάτων και συμβολαίων ιδιοκτησίας εξακολουθεί να είναι δύσκολη. Η ανεπίσημη οικονομία εξακολουθεί να αποτελεί πηγή αθέμιτου ανταγωνισμού και φοροδιαφυγής. Η ελευθέρωση του εμπορίου έχει ενισχυθεί χάρη στην ολοκλήρωση περιφερειακού πλέγματος συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου. Για να δημιουργηθούν λειτουργικές οικονομίες της αγοράς, οι οικείες χώρες πρέπει να διασφαλίσουν μεγαλύτερη μακροοικονομική σταθερότητα και

⁹ Απόφαση 2004/767/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου για την εφαρμογή της κοινής θέσης 2004/694/ΚΕΠΠΑ.

διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η ελευθέρωση και οι ιδιωτικοποιήσεις. Για τη διαδικασία αυτή απαιτούνται κατάλληλα κανονιστικά πλαίσια και δομές εταιρικής διακυβέρνησης.

3.2. Προενταξιακή στρατηγική

Πραγματοποίηση της προοπτικής της προσχώρησης: χάρτης πορείας

Η προοπτική προσχώρησης στην ΕΕ είναι ανοικτή σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων από τη στιγμή που θα πληρούν τα καθορισμένα κριτήρια¹⁰. Η ΕΕ θα τηρήσει την υπόσχεση αυτή. Κάθε χώρα θα προχωρήσει προς το στόχο αυτό με το δικό της ρυθμό, ανάλογα με την πρόοδο που επιτυγχάνει για τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις που έχουν καθοριστεί. Αν και βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια στο δρόμο προς την ΕΕ, όλες οι χώρες μπορούν να πραγματοποιήσουν την ευρωπαϊκή προοπτική, αν ακολουθήσουν τον χάρτη πορείας που περιγράφεται στη συνέχεια.

Ως υπονήφιος για προσχώρηση χώρες, τα Δυτικά Βαλκάνια έχουν ήδη πρόσβαση σε ορισμένα μέσα που είναι επίσης διαθέσιμα για τις υπονήφιες χώρες. Μεταξύ των μέσων αυτών περιλαμβάνονται η πρόσβαση στα κοινοτικά προγράμματα (όπως στον τομέα της εκπαίδευσης, της επιστήμης και της έρευνας), η παροχή βοήθειας για να φτάσουν στο ίδιο επίπεδο με τα πρότυπα της ΕΕ, οι εμπορικές προτιμήσεις για τα προϊόντα τους, η τακτική υποβολή εκθέσεων από την Επιτροπή και ο καθορισμός πολιτικών προτεραιοτήτων από την ΕΕ.

Κάθε χώρα μπορεί να συνάψει με την ΕΕ εκτεταμένη **Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης** (ΣΣΣ). Οι συμφωνίες αυτές προετοιμάζουν τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων για τη μελλοντική τους προσχώρηση, καθορίζοντας, πολύ πριν από την προσχώρηση, τους κανόνες της ΕΕ στους διάφορους τομείς. Μέχρι σήμερα, έχουν τεθεί σε ισχύ δύο ΣΣΣ: η πρώτη έχει συναφθεί με την ΠΓΔΜ και η δεύτερη με την Κροατία. Η Αλβανία βρίσκεται στο στάδιο τελικής επεξεργασίας μιας τέτοιας συμφωνίας, ενώ η Σερβία και Μαυροβούνιο έχει ήδη αρχίσει διαπραγματεύσεις για ΣΣΣ και η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρόκειται να πράξει το ίδιο αρκετά σύντομα.

Πριν **αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις** για ΣΣΣ, η ΕΕ εξετάζει αν πληρούνται οι βασικές προϋποθέσεις, μία από τις οποίες είναι η ύπαρξη ικανοποιητικού βαθμού **σταθερότητας**.

Για τη μεγαλύτερη σταθεροποίηση στην περιοχή, η ΕΕ χρησιμοποιεί διάφορα μέσα που προβλέπει η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας, όπως οι ειδικοί εντεταλμένοι της ΕΕ, η αποστολή επιτήρησης της ΕΕ, η στρατιωτική δύναμη της ΕΕ στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και οι αστυνομικές αποστολές της ΕΕ στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η μορφή παρουσίας της ΕΕ θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί με τη σταδιακή σταθεροποίηση των χωρών και την πρόδοό τους προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η Ένωση έκανε ένα σημαντικό βήμα το 2005 με το διορισμό του ίδιου προσώπου ως Επικεφαλής της αντιπροσωπίας της Επιτροπής και ειδικού εντεταλμένου της ΕΕ στα Σκόπια.

Μόλις διασφαλιστεί σε ικανοποιητικό βαθμό η σταθεροποίηση, η Επιτροπή μπορεί να εισηγηθεί στο Συμβούλιο, σε **έκθεση σκοπιμότητας**, αν και υπό ποιες συνθήκες μπορούν να

¹⁰ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης, Ιούνιος 2003.

αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις για τη ΣΣΣ. Λαμβανομένης υπόψη της σημασίας ύπαρξης μιας συμβατικής σχέσης, η Επιτροπή θεωρεί ότι έχει προτεραιότητα η διαπραγμάτευση και εν συνεχεία η σύναψη τέτοιων συμφωνιών, το συντομότερο δυνατό, με τις υπόλοιπες χώρες. Οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη ΣΣΣ με τη Σερβία και Μαυροβούνιο άρχισαν τον Οκτώβριο του 2005. Τον ίδιο μήνα, η Επιτροπή συνέστησε στο Συμβούλιο να αρχίσει τις διαπραγματεύσεις με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη για τη σύναψη ΣΣΣ.

Οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη ΣΣΣ μπορούν να **ολοκληρωθούν** όταν πραγματοποιήσει η ενδιαφερόμενη χώρα συνολικά σημαντική πρόοδο στους τομείς της μεταρρύθμισης που είναι σημαντικοί για την εφαρμογή της συμφωνίας. Μόλις υπογραφεί, η συμφωνία πρέπει να επικυρωθεί από την ΕΕ και τη μελλοντική συνδεδεμένη χώρα. Κατά το διάστημα αυτό, οι συναφείς με το εμπόριο διατάξεις της ΣΣΣ εφαρμόζονται με ενδιάμεση συμφωνία. Μετά την επικύρωση, η συμφωνία τίθεται σε ισχύ.

Οι συμφωνίες ΣΣΣ με την Κροατία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ. Η Αλβανία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την ανάπτυξη του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου και τη δημιουργία της διοικητικής ικανότητας που είναι απαραίτητη για την ορθή εφαρμογή της μελλοντικής συμφωνίας, γεγονός που ετοιμάζει το έδαφος για τη σύναψη των εν λόγω συμφωνιών.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι δυνατό να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις για τις ΣΣΣ με τη Σερβία και Μαυροβούνιο καθώς και με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη εντός ενός έτους από την έναρξή τους. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα φιλόδοξο χρονοδιάγραμμα, του οποίου η τήρηση θα εξαρτηθεί από τη συγκεκριμένη πρόοδο που θα σημειωθεί έναντι της πολιτικής, της οικονομικής και της θεσμικής μεταρρύθμισης.

Η επιτυχής έκβαση των διαπραγματεύσεων και η σύναψη συμφωνίας θα επιτρέψουν σε μια χώρα να αποδείξει ότι είναι σε θέση να διαχειριστεί βαθύτερες σχέσεις με την ΕΕ. Η ορθή εκτέλεση της συμφωνίας αποτελεί, επομένως, το πιο αξιόπιστο κριτήριο για να εκτιμηθεί αν μια χώρα είναι έτοιμη να περάσει στα επόμενα στάδια του καθεστώτος της υποψήφιας χώρας και, σε μεταγενέστερο στάδιο, στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Κατά συνέπεια, η διαπίστωση ικανοποιητικής προόδου όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που επιβάλλει η ΣΣΣ (καθώς και τις συναφείς με το εμπόριο διατάξεις της συμφωνίας) θα αποτελέσει θεμελιώδες κριτήριο με βάση το οποίο θα εξετάζει η ΕΕ οποιαδήποτε **αίτηση** προσχώρησης.

Μόλις κατατεθεί αίτηση προσχώρησης, η ΕΕ μπορεί να αποφασίσει, βασιζόμενη σε γνώμη της Επιτροπής, να αναγνωρίσει στην αιτούσα χώρα το **καθεστώς υποψήφιας** χώρας. Το καθεστώς αυτό ισοδυναμεί με πολιτική αναγνώριση στενότερης σχέσης με μια χώρα που έχει εισέλθει στη διαδικασία της προσχώρησης. Στην πράξη, τούτο σημαίνει ότι η βοήθεια της ΕΕ μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλους τους τομείς που συνδέονται με την ικανότητα ανάληψης, στο πέρας της διαδικασίας, των υποχρεώσεων του μέλους, όπως για παράδειγμα η προετοιμασία για την εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων. Δεν συνεπάγεται, ωστόσο, αυτόματη προσαύξηση της συνολικής χρηματοδοτικής βοήθειας που προορίζεται για τη χώρα. Το καθεστώς της υποψήφιας χώρας σημαίνει ότι η ενδιαφερόμενη χώρα εγκαινιάζει νέα φάση στις σχέσεις της με την ΕΕ και ότι τυγχάνει εντατικότερου πολιτικού διαλόγου και οικονομικής συνεργασίας με την Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

Το καθεστώς της υποψήφιας χώρας είναι απαραίτητο, αλλά όχι αρκετό για την **έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων**. Πράγματι, πριν αρχίσουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις, οι χώρες πρέπει να πληρούν σε γενικές γραμμές και σε ικανοποιητικό βαθμό τα κριτήρια της

Κοπεγγάγης. Πρέπει να πληρούν τα πολιτικά κριτήρια¹¹, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η πλήρης, ενδεχομένως, συνεργασία με το ICTY. Επιπλέον, πρέπει να έχουν επιτελέσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους. Στη γνώμη που διατυπώνει για την αίτηση προσχώρησης, η Επιτροπή εξετάζει κατά πόσο η εκάστοτε χώρα πληροί τις προϋποθέσεις αυτές και, εν συνεχεία, υποβάλλει έκθεση, κατά τακτά διαστήματα, σχετικά με τη σημειωθείσα πρόοδο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει, με βάση σύσταση της Επιτροπής, αν και πότε μπορούν να αρχίσουν διαπραγματεύσεις. Μόλις ληφθεί η απόφαση αυτή, συγκαλείται διακυβερνητική διάσκεψη με βάση πλαίσιο διαπραγματεύσεων που υιοθετεί το Συμβούλιο κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής.

Όπως δηλώνεται ρητά στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για την Κροατία, η χώρα πρέπει να εξακολουθήσει να τηρεί τα ειδικά αυτά κριτήρια καθ' όλη τη διάρκεια της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και της εφαρμογής της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, έως τη στιγμή της προσχώρησης. Η πλημμελής τήρηση των υποχρεώσεων αυτών έχει επιπτώσεις στο ρυθμό των διαπραγματεύσεων. Σύμφωνα με την αποκτηθείσα πείρα, η διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων μπορεί να αποκλίνει σημαντικά ως προς τον αριθμό των ετών από τη μία χώρα στην άλλη. Οι διαπραγματεύσεις αποτελούν, από μόνες τους, ανοικτή διαδικασία. Μόλις ολοκληρωθούν, τα αποτελέσματά τους ενσωματώνονται σε συνθήκη προσχώρησης. Η συνθήκη αυτή επιτρέπει την προσχώρηση της συγκεκριμένης χώρας στην Ένωση, αφού πρώτα εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη και την προσχωρούσα χώρα.

Στήριξη των μεταρρυθμίσεων

Οι **ευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις** κατευθύνουν τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες των χωρών, δηλώνουν, στο χάρτη πορείας, τις συγκεκριμένες δράσεις που είναι απαραίτητες για την επίτευξη προόδου και καθορίζουν τις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες προτεραιότητες για κάθε συγκεκριμένο στάδιο της προενταξιακής διαδικασίας. Οι χώρες πρέπει να ανταποκρίνονται στις προτεραιότητες που προτείνει η ΕΕ υποβάλλοντας σε εύθετο χρόνο τα αντίστοιχα σχέδια δράσης τους. Για να αξιοποιήσουν όσο το δυνατό περισσότερο το εργαλείο αυτό, οι χώρες πρέπει να ενσωματώσουν πλήρως τις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης στο εθνικό πολιτικό τους πρόγραμμα, τόσο όσον αφορά τις νομοθετικές δραστηριότητες όσο και το δημοσιονομικό και διοικητικό προγραμματισμό. Οι ευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις θα εξακολουθήσουν να αποτελούν τη βάση του προγράμματος κοινοτικής βοήθειας CARDS για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων¹².

Η Ένωση χρησιμοποιεί διάφορα μέσα για να υποστηρίξει το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων των ευρωπαϊκών εταιρικών σχέσεων. Η **συνδρομή της ΕΕ** στα Δυτικά Βαλκάνια ανέρχεται, μόνο για το 2005, σε χορήγηση 539 εκατομμ. EUR, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η στήριξη του περιφερειακού προγράμματος στο πλαίσιο του οποίου εξακολουθεί να είναι επιλέξιμη η Κροατία. Η βοήθεια αυτή αποβλέπει πρωτίστως στην επίλυση των προβλημάτων που έχουν επισημανθεί στις ευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις. Τα περισσότερα νέα μέσα στήριξης της ΕΕ που θεσπίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης, το 2003, έχουν πλέον δημιουργηθεί. Οι χώρες είχαν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε κοινοτικά προγράμματα για να εξοικειωθούν με τις πολιτικές και τις μεθόδους εργασίας της ΕΕ. Η Επιτροπή σκοπεύει να υποβάλει σύντομα πρόταση σχετικά με την εφαρμογή της διαγωνίας σώρευσης καταγωγής

¹¹ Όπως διευκρινίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, το Δεκέμβριο του 1999.

¹² CARDS = Κοινοτική βοήθεια για την ανασυγκρότηση, την ανάπτυξη και τη σταθεροποίηση.

για το εμπόριο μεταξύ των χωρών της περιοχής που έχουν συνάψει συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με την ΕΕ. Εξάλλου, η Επιτροπή πρότεινε να παρατείνει κατά πέντε έτη την ελεύθερη πρόσβαση των χωρών στην αγορά της ΕΕ, η οποία ισχύει στην πράξη για όλα τα προϊόντα. Η πρόοδος που θα σημειωθεί για τη σύναψη συμφωνιών επανεισδοχής και απλούστευσης των θεωρήσεων διαβατηρίων θα αποτελέσει ένδειξη της αμοιβαίας δέσμευσης για μεγαλύτερη συνεργασία στο πλαίσιο της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- (1) Η πολιτική διεύρυνσης της Επιτροπής περιστρέφεται γύρω από τρεις κύριους άξονες: την εδραίωση, την επιβολή όρων και την επικοινωνία. Αν υπάρξει προσεκτικός χειρισμός της διαδικασίας διεύρυνσης, η ειρήνη, η σταθερότητα, η ευημερία και το κράτους δικαίου θα μπορούν να εξαπλωθούν σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η Ένωση θα τηρήσει τις δεσμεύσεις της, εφόσον οι χώρες εκπληρώσουν στο ακέραιο τις προϋποθέσεις προσχώρησης. Κάθε χώρα θα κριθεί με βάση τα ειδικά της χαρακτηριστικά. Η Επιτροπή θα βοηθά τις ενδιαφερόμενες χώρες και θα παρακολουθεί την πρόοδό τους για να διασφαλίσει την ορθή εφαρμογή και επιβολή της νομοθεσίας. Η ΕΕ, από την πλευρά της, πρέπει συγχρόνως να καθιστά περισσότερο σαφείς τους στόχους και τα προβλήματα της ενταξιακής διαδικασίας.
- (2) Η έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία και την Κροατία, στις 3 Οκτωβρίου του τρέχοντος έτους, εγκαινίασε νέα περίοδο πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης. Οι εταιρικές σχέσεις προσχώρησης υπαγορεύουν τα βασικά καθήκοντα που πρέπει να αναλάβει κάθε χώρα ώστε να σημειώσει πρόοδο στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων.
- (3) Το μέλλον των Δυτικών Βαλκανίων είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ΕΕ. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων περνούν τη στιγμή αυτή από τη σταθεροποίηση και την ανασυγκρότηση στη βιώσιμη ανάπτυξη, σύνδεση και ενσωμάτωση στις ευρωπαϊκές δομές, σύμφωνα με τους στόχους που έθεσε, το 2003, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης. Στόχος της Επιτροπής είναι να διασφαλίσει ότι όλες οι χώρες θα υπογράψουν Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) με την ΕΕ ώστε να δημιουργηθούν ισχυρές συμβατικές σχέσεις. Η διαπίστωση ικανοποιητικής προόδου όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που επιβάλλει η ΣΣΣ (καθώς και ως προς την εφαρμογή των συναφών με το εμπόριο διατάξεων υπό μορφή ενδιάμεσης συμφωνίας) θα αποτελέσει θεμελιώδες κριτήριο με βάση το οποίο θα εξετάζει η ΕΕ οποιαδήποτε αίτηση προσχώρησης.
- (4) Κατά το τρέχον έτος, η Επιτροπή συνέστησε να αρχίσει η ΕΕ διαπραγματεύσεις για τις ΣΣΣ με τη Σερβία και Μαυροβούνιο καθώς και με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Ανάλογα με την πρόοδο των εν λόγω χωρών όσον αφορά την εφαρμογή των πολιτικών, οικονομικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων, οι εν λόγω διαπραγματεύσεις θα μπορέσουν να ολοκληρωθούν εντός ενός έτους από την έναρξή τους. Σε γενικές γραμμές, η Αλβανία έχει πραγματοποιήσει ικανοποιητική εν γένει πρόοδο στους τομείς της μεταρρύθμισης που είναι σημαντικοί για την εφαρμογή της μελλοντικής ΣΣΣ· το γεγονός αυτό προετοιμάζει το έδαφος για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων.
- (5) Η ΕΕ μεριμνά ώστε το Κοσσυφοπέδιο να επωφεληθεί από τα βασικά μέσα που προσφέρονται στην περιοχή. Η έναρξη συνομιλιών για το μελλοντικό καθεστώς της

χώρας αποτελεί πρόκληση τόσο για την περιοχή αυτή στο σύνολό της όσο και για τη διεθνή κοινότητα. Πρωταρχική σημασία έχει να δεσμευθούν με αποφασιστικότητα όλα τα μέρη για ένα πολυεθνικό, σταθερό και δημοκρατικό Κοσσυφοπέδιο ώστε να επιτευχθεί βιώσιμη λύση που θα ευνοήσει την ισχυροποίηση της ασφάλειας και της σταθερότητας στην περιοχή αυτή και, συγχρόνως, θα επιτρέψει στο Κοσσυφοπέδιο να πλησιάσει περισσότερο την ΕΕ.

- (6) Στη γνώμη της, η Επιτροπή συνιστά στο Συμβούλιο να αναγνωρίσει στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας το καθεστώς της υποψήφιας χώρας. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις θα αρχίσουν όταν οι χώρες επιτύχουν, σε ικανοποιητικό βαθμό, την εκπλήρωση των κριτηρίων προσχώρησης. Η Επιτροπή θα υποβάλει, εντός του 2006, έκθεση προς το Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Συμπεράσματα σχετικά με τις Εκθεσεις Προόδου για την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, την Κροατία, τη Σερβία και Μαυροβούνιο, το Κοσσυφοπέδιο και την Τουρκία

Αλβανία

Όσον αφορά την **πολιτική κατάσταση**, η Αλβανία έχει ισχυροποιήσει τους δημοκρατικούς και δικαστικούς θεσμούς καθώς και τη δημόσια διοίκηση, αλλά πρέπει να εφαρμόσει πιο σθεναρά τις στρατηγικές και τη νομοθεσία της για να βελτιώσει ακόμη περισσότερο τη λειτουργία τους. Παρά τις προσπάθειες που έχει καταβάλει η Αλβανία για να καταπολεμήσει τη διαφθορά και να βελτιώσει την κατάσταση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, είναι αναγκαίο να αναλάβει μεγαλύτερες δεσμεύσεις για να καταλήξει σε σημαντικά αποτελέσματα. Η Αλβανία εξακολούθησε να διαδραματίζει θετικό πολιτικό και εμπορικό ρόλο στην περιοχή.

Το Κοινοβούλιο εξακολουθεί να αποτελεί το επίκεντρο της πολιτικής ανταλλαγής απόψεων και έχει ψηφίσει πολλούς σημαντικούς νόμους. Λόγω της έντονης πολιτικής αντιπαράθεσης, δεν έγινε δυνατή η εξεύρεση πολιτικής συναίνεσης στον τομέα των μεταρρυθμίσεων, γεγονός που έχει επιβραδύνει ολόκληρη τη διαδικασία. Ο νέος εσωτερικός κανονισμός του Κοινοβουλίου, με τον οποίο ενισχύεται ιδίως η Επιτροπή Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, θα μπορούσε να συμβάλει στην εξεύρεση εποικοδομητικής συναίνεσης. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές του Ιουλίου 2005 διεξήχθησαν εύρυθμα σε μεγάλο βαθμό και οδήγησαν σε ομαλή μεταβίβαση της εξουσίας, αλλά έφεραν στο φως αδυναμίες που υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα βαθύτερης εκλογικής μεταρρύθμισης.

Η κυβέρνηση ανέπτυξε σημαντικές νέες στρατηγικές και εργαλεία συντονισμού για την πρόοδο της Αλβανίας προς την ΕΕ. Σε πολλές περιπτώσεις, ωστόσο, οι στρατηγικές και τα εργαλεία αυτά πρέπει να χρησιμοποιηθούν πιο δραστικά και αποφασιστικά ώστε να επιτευχθούν πιο αξιόπιστα και απτά αποτελέσματα. Το Υπουργείο Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης έχει ενισχυθεί, θα πρέπει όμως να εφοδιαστεί με περισσότερους πόρους για να βελτιώσει την ηγεσία του και το συντονισμό επί των θεμάτων που άπτονται της ΕΕ. Η συγχώνευση πολλών υπουργείων θα μπορούσε να βελτιώσει το συντονισμό σε συναφείς στρατηγικούς τομείς, είναι όμως αναγκαίο να δημιουργηθούν συγχρόνως και οι κατάλληλοι μηχανισμοί ελέγχων και ισορροπιών.

Η Αλβανία έχει βελτιώσει την εποπτεία, την πολιτική προσλήψεων και την επιμόρφωση του προσωπικού της δημόσιας διοίκησης και έχει λάβει μέτρα για την ενίσχυση του νομικού πλαισίου της. Τώρα είναι αναγκαίο να διασφαλίσει κατάλληλο διαχωρισμό μεταξύ του πολιτικού και του διοικητικού επιπέδου της δημόσιας διοίκησης και να βελτιώσει τις διαδικασίες αξιολόγησης και τις συνθήκες απασχόλησης των δημοσίων υπαλλήλων της.

Έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της λειτουργίας του δικαστικού συστήματος της Αλβανίας. Η κατάρτιση των δικαστών και των εισαγγελέων έχει βελτιωθεί και θα πρέπει τώρα να ληφθούν επιπλέον μέτρα για να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία τους και να βελτιωθούν οι συνθήκες απασχόλησης του λοιπού δικαστικού προσωπικού. Έχουν ληφθεί μέτρα για την αύξηση της διαφάνειας και του συντονισμού στον τομέα της δικαιοσύνης, αλλά θα πρέπει να γίνουν περισσότερα βήματα προς την κατεύθυνση αυτή. Το επίπεδο εκδίκησης των υποθέσεων παραμένει σχετικά χαμηλό, παρότι ο αριθμός των δικαστικών αποφάσεων έχει αυξηθεί. Έχει έλθει πλέον η στιγμή να χρησιμοποιηθούν τα νέα νομικά μέσα και οι

περιφερειακές συμφωνίες για να επιτευχθούν πιο απτά και σημαντικά αποτελέσματα κατά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Έχουν καταβληθεί ορισμένες προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς και συγκεκριμένα: συνεχίστηκαν οι εργασίες στα διεθνή φόρα, θεσπίστηκε νέα νομοθεσία σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων, περισσότεροι δημόσιοι υπάλληλοι διώχθηκαν ποινικώς για διαφθορά και ελήφθησαν δραστικά μέτρα κατά της διαφθοράς στην αστυνομία. Ωστόσο, τα απτά αποτελέσματα εξακολουθούν να είναι περιορισμένα: η Αλβανία πρέπει να καταβάλει σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για να εφαρμόσει την ισχύουσα νομοθεσία και να θεσπίσει νέα μέτρα σύμφωνα με το σχέδιο δράσης της για την καταπολέμηση της διαφθοράς, τις συστάσεις της Ομάδας κρατών κατά της δωροδοκίας (GRECO) και τις διεθνείς συμβάσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Αλβανία προσπάθησε να βελτιώσει τις συνθήκες κράτησης, με την υιοθέτηση νέου κώδικα συμπεριφοράς και νόμου για τον εσωτερικό έλεγχο των φυλακών, αλλά οι υλικές συνθήκες εξακολουθούν να είναι πενιχρές λόγω της ανεπαρκούς υποδομής. Είναι σκόπιμο να βελτιωθούν οι γνώσεις και η εφαρμογή του εθνικού δικαίου και των διεθνών συμβάσεων σχετικά με τη μεταχείριση των φυλακισμένων. Όσον αφορά τη βελτίωση της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης, η σημειωθείσα πρόοδος ήταν αμελητέα. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τη νομοθεσία για τη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, αλλά είναι αναγκαίο να επισπευσθεί η εφαρμογή της. Η Αλβανία αποτελεί υπόδειγμα ανεξίτηρησκείας, αλλά πρέπει να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο για να ευθυγραμμιστεί με τα διεθνή πρότυπα στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των μειονοτήτων.

Η Αλβανία εξακολούθησε να διαδραματίζει θετικό ρόλο στην περιοχή, επιδιώκοντας δραστήρια την εμβάθυνση των πολιτικών και εμπορικών σχέσεων της με τις γειτονικές χώρες, μέσω συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου και πολυμερών περιφερειακών πρωτοβουλιών, και συνεχίζοντας εποικοδομητική πολιτική έναντι του Κοσσυφοπεδίου.

Η **οικονομία** της Αλβανίας λειτουργεί εν μέρει σύμφωνα με τις αρχές της αγοράς. Ωστόσο, η Αλβανία πρέπει να διπλασιάσει τις προσπάθειές της στον τομέα των μεταρρυθμίσεων ώστε να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες που περιορίζουν την ανταγωνιστικότητά της.

Η οικονομική ανάπτυξη παρέμεινε σημαντική και οι πληθωριστικές πιέσεις περιορίστηκαν. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε. Η δημοσιονομική εξυγίανση συνεχίστηκε και το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε. Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης συνεχίστηκε και η διοικητική ικανότητα της φορολογικής διοίκησης βελτιώθηκε. Στον τομέα του δημοσιονομικού ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου του δημόσιου τομέα, σημειώθηκε σχετική πρόοδος. Η ιδιωτικοποίηση των ΜΜΕ ολοκληρώθηκε. Η πώληση του Ταμειτηρίου ολοκληρώθηκε το 2004 και η ιδιωτικοποίηση της Albtelecom άρχισε στις αρχές του 2005. Η εποπτεία συνετούς διαχείρισης ενισχύθηκε με την εφαρμογή διαδικασίας εποπτείας βασισμένης στην ανάλυση κινδύνων. Η αγορά εργασίας θεωρείται σχετικά ελαστική.

Ωστόσο, μένει ακόμη να ενισχυθεί η διοίκηση του δημόσιου τομέα, η δε ιδιωτικοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων έχει καθυστερήσει. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας βελτίωσε πρόσφατα την ικανότητά του να διοχετεύει τις αποταμιεύσεις σε παραγωγικές επενδύσεις, αλλά τα αποτελέσματά του παραμένουν ανεπαρκή. Η αναγνώριση και η εφαρμογή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας εξακολουθούν να θέτουν προβλήματα, γεγονός που θίγει τις δυνητικές επενδύσεις και την οικονομική δραστηριότητα. Η δημιουργία επιχειρήσεων εξακολούθησε να προσκρούει σε εμπόδια όπως οι ελλείψεις υποδομής, η ανεπάρκεια της νομοθεσίας και η

πλημμελής εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας. Ένα άλλο ανησυχητικό πρόβλημα είναι ο αθέμιτος ανταγωνισμός των επιχειρήσεων που λειτουργούν στο πλαίσιο της κρυφής οικονομίας. Το εκπαιδευτικό επίπεδο παραμένει σχετικά χαμηλό και η παροχή εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης είναι περιορισμένη.

Η Αλβανία σημείωσε σχετική πρόοδο ως προς τη συμμόρφωση με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**, ιδίως με την ψήφιση νέων νόμων και τη δημιουργία νέων θεσμικών οργάνων. Η διοικητική ικανότητα ενισχύθηκε επίσης σχετικά, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις η χώρα θα πρέπει να δραστηριοποιηθεί περισσότερο και να αφιερώσει περισσότερους πόρους για την επίτευξη μεγαλύτερης προόδου.

Όσον αφορά την *εσωτερική αγορά*, η Αλβανία εξακολούθησε να προχωρεί στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*. Η τυποποίηση και η πιστοποίηση προχώρησαν ικανοποιητικά, αλλά η χώρα πρέπει να δώσει μεγαλύτερη προσοχή στην εφαρμογή των οδηγιών της νέας, σφαιρικής και παλαιάς προσέγγισης. Όσον αφορά τη μετρολογία, δεν υπήρξαν θεσμικές εξελίξεις και ο εξοπλισμός δοκιμών είναι ανεπαρκής. Απαιτείται τεράστια ακόμη πρόοδος, τόσο από νομικής όσο και διοικητικής πλευράς, για την επαρκή επιτήρηση της αγοράς. Οι νόμοι για την προστασία των καταναλωτών πρέπει να βελτιωθούν και να εφαρμοστούν. Όσον αφορά την *κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών και του δικαιώματος εγκατάστασης*, η Αλβανία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει μεταναστευτικό πρόβλημα. Το δίκαιο περί εγκαταστάσεως είναι σχετικά ανοικτό αλλά πρέπει να τροποποιηθεί για να εξαλειφθεί κάθε δυσμενής διάκριση μεταξύ των εθνικών και ξένων επιχειρήσεων. Οι κανόνες που διέπουν την παροχή υπηρεσιών είναι αρκετά φιλελεύθεροι. Όσον αφορά την *κυκλοφορία των κεφαλαίων* δεν σημειώθηκαν σημαντικές εξελίξεις.

Η Αλβανία προχώρησε σημαντικά στον τομέα των *τελωνειακών κανόνων* και της είσπραξης των φορολογικών εσόδων· η πρόοδος σε άλλους σχετικούς τομείς ήταν πιο περιορισμένη και η χώρα πρέπει να δραστηριοποιηθεί περισσότερο για την καταπολέμηση της διαφθοράς στο πλαίσιο της τελωνειακής διοίκησης. Η *φορολογική νομοθεσία* βελτιώθηκε, προς όφελος ιδίως των ΜΜΕ. Μία από τις θετικές εξελίξεις ήταν η μεταφορά στη φορολογική διοίκηση του τμήματος που είναι αρμόδιο για την είσπραξη των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και υγείας. Η φορολογική νομοθεσία πρέπει να εφαρμοστεί κατά τρόπο δίκαιο και διαφανή και η είσπραξη των εσόδων πρέπει να βελτιωθεί.

Στον τομέα του *ανταγωνισμού*, οι συντελεστές της αγοράς πρέπει να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τις αρχές του ανταγωνισμού. Ιδιαίτερη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, με τη δημιουργία υπηρεσίας κρατικών ενισχύσεων και τη θέσπιση νέας νομοθεσίας. Οι ισχύοντες κανόνες στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων* πρέπει να τηρηθούν και η συναφής νομοθεσία πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά ώστε να συμμορφωθεί προς τα πρότυπα της ΕΕ. Έχει θεσπιστεί νέα νομοθεσία σχετικά με τα *δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας*, αλλά θα πρέπει να ενισχυθεί η ουσιαστική εφαρμογή της. Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά το σύστημα των *στατιστικών*, ιδίως όσον αφορά την κατάταξη και τη δημιουργία μητρώου επιχειρήσεων, το οποίο θα πρέπει τώρα να επεκταθεί. Οι μακροοικονομικές στατιστικές θα πρέπει να βελτιωθούν.

Οι *τομεακές πολιτικές, η βιομηχανία και οι ΜΜΕ* παρουσίασαν περιορισμένη πρόοδο, αλλά επωφελήθηκαν από τα προαναφερόμενα μέτρα στον τομέα της φορολογίας. Η Αλβανία πρέπει να εφαρμόσει πλήρως το σχέδιο δράσης της για να μειώσει τα διοικητικά εμπόδια και να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ανεπίσημης οικονομίας.

Η κατάσταση του τομέα της γεωργίας και της αλιείας δεν σημείωσε ιδιαίτερη πρόοδο. Η γεωργία εξακολουθεί να λειτουργεί ως οικονομική και κοινωνική ζώνη ασφαλείας, με τη μείωση της φτώχειας και της ανεργίας, παρότι το μερίδιό της στο ΑΕΠ εξακολουθεί να μειώνεται. Πολλά πρέπει να γίνουν ακόμη για να βελτιωθεί η ποιότητα των γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων.

Ελάχιστη ήταν η πρόοδος στον τομέα του περιβάλλοντος. Η νομοθεσία βελτιώθηκε σχετικά, αλλά η επιβολή της εξακολουθεί να θέτει προβλήματα. Είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Στον τομέα των μεταφορών σημειώθηκε σχετική πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τη νομοθεσία και τη συμμετοχή σε διεθνή φόρα, αλλά οι υποδομές παραμένουν ανεπαρκείς και συντηρούνται ελάχιστα. Η Αλβανία θα πρέπει να εφαρμόσει το γενικό πρόγραμμα της στον τομέα των μεταφορών και να βελτιώσει την ασφάλεια των διαφόρων μεταφορικών μέσων. Οι επενδύσεις στον τομέα των μεταφορών πρέπει να πραγματοποιούνται σε κλίμα διαφάνειας και στο πλαίσιο των κανόνων που ισχύουν για τις δημόσιες συμβάσεις.

Αντίθετα, η Αλβανία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα της ενέργειας, ιδίως με την εφαρμογή του ενεργειακού σχεδίου δράσης, με την εναρμόνιση της νομοθεσίας της και την υπογραφή της συνθήκης για την ίδρυση της κοινότητας ενέργειας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Πρέπει να εξακολουθήσει να εφαρμόζει σταθερά το ενεργειακό σχέδιο δράσης ώστε να μειώσει τις συχνές ακόμη διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος και τις παράνομες συνδέσεις στο ηλεκτρικό δίκτυο.

Όσον αφορά την κοινωνία των πληροφοριών και τα μέσα ενημέρωσης, σημειώθηκε κάποια πρόοδος, ιδίως όσον αφορά την ελευθέρωση του τομέα των τηλεπικοινωνιών και τη βελτίωση της διανομής των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Η ιδιωτικοποίηση της Albtelecom δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και η νομοθεσία περί τηλεπικοινωνιών πρέπει να αναπτυχθεί για να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις. Επιπλέον, πρέπει να εναρμονιστεί η νομοθεσία στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της τεχνολογίας των πληροφοριών και των οπτικοακουστικών μέσων και να διασφαλιστεί η αμερόληπτη εφαρμογή της.

Η Αλβανία έχει εκπονήσει ένα έγγραφο στρατηγικής για τον δημόσιο εσωτερικό δημοσιονομικό έλεγχο, το οποίο ωστόσο πρέπει να υποβληθεί σε διεξοδικότερη επεξεργασία. Όσον αφορά την εξωτερικό έλεγχο, πρέπει να ενισχυθεί το Ανώτατο Ελεγκτικό Συνέδριο της Αλβανίας, σύμφωνα με της κατευθύνσεις της INTOSAI, και να διασφαλιστεί η χρηματοοικονομική ανεξαρτησία του.

Στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, τα ταξιδιωτικά έγγραφα έχουν καταστεί πιο ασφαλή, αλλά είναι αναγκαίο να χρησιμοποιηθεί σύστημα πληροφορικής για τις θεωρήσεις διαβατηρίων και να προσεγγίσει η νομοθεσία τα πρότυπα της ΕΕ. Η Αλβανία έχει βελτιώσει αισθητά τον συνοριακό έλεγχο χάρη στην καλύτερη διαχείριση, την υποδομή ΤΠ και την καλύτερη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες, αλλά το παράνομο εμπόριο παραμένει σοβαρότατο πρόβλημα και πρέπει να αντιμετωπιστεί με ολοκληρωμένη στρατηγική διαχείρισης των συνόρων, με την οποία θα εξασφαλιστεί η καλύτερη διωπηρεσιακή συνεργασία και η αύξηση των διαθέσιμων πόρων. Η Αλβανία υιοθέτησε εθνικές στρατηγικές για τη μετανάστευση και το άσυλο, και υπέγραψε συμφωνία επανεισδοχής με την ΕΕ. Τώρα, είναι απαραίτητο να χρηματοδοτηθούν και να εφαρμοστούν οι στρατηγικές αυτές.

Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες χάρη στη νέα εκτελεστική νομοθεσία καθώς και στα μέτρα για τη

βελτίωση της διοργανικής και περιφερειακής συνεργασίας. Ωστόσο, η Αλβανία πρέπει να αναπτύξει τα θέματα αυτά με βάση τα αποτελέσματά της και να αφιερώσει περισσότερους πόρους στη Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, στους εισαγγελείς και στο Ειδικό Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος ώστε να επιτρέψει την αποτελεσματική λειτουργία τους.

Η Αλβανία σημείωσε σχετική πρόοδο όσον αφορά την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου *ναρκωτικών* με την έγκριση εθνικής στρατηγικής κατά των ναρκωτικών, την καθιέρωση ειδικών τεχνικών διερεύνησης και τη θέσπιση νομοθεσίας για την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, η Αλβανία εξακολουθεί να αποτελεί μία από τις κυριότερες χώρες μέσω της οποίας διακινούνται τα ναρκωτικά και πρέπει, επομένως, να δώσει ύψιστη προτεραιότητα και να αφιερώσει σημαντικότερους πόρους στην εφαρμογή της στρατηγικής της κατά των ναρκωτικών. Πρέπει να ενισχύσει περαιτέρω την επιβολή των νόμων, να βελτιώσει το συντονισμό τόσο στο εθνικό επίπεδο όσο και με τους ξένους εταίρους και να αποτρέψει την παρεμπόδιση των ερευνών κατά των ναρκωτικών από τους δημόσιους υπαλλήλους.

Η κρατική *αστυνομία* της Αλβανίας έχει καταστεί πιο αποτελεσματική με την ενίσχυση των υπηρεσιών δίωξης του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, καθώς και με την άσκηση ποινικών διώξεων και την απόλυση αξιωματικών, πολλές φορές, της αστυνομίας. Η Αλβανία πρέπει ωστόσο να βελτιώσει περαιτέρω τον εξοπλισμό και τη διαχείριση της αστυνομίας, ιδίως όσον αφορά τους ανθρώπινους πόρους, τη διαφάνεια, την αυτονομία και την τήρηση αρχείων των συλλήψεων, και να επισπεύσει τις προσπάθειες σύναψης συμφωνίας με την Ευρώπη.

Η Αλβανία έχει σημειώσει πρόοδο σε σχέση με την *καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας*, με τη θέσπιση δέσμης στοχοθετημένων νόμων. Η Αλβανία εξακολούθησε να εφαρμόζει ειδικά μέτρα δράσης κατά του οργανωμένου εγκλήματος, ενίσχυσε τα βασικά υπουργικά όργανα και βελτίωσε τη νομοθεσία σχετικά με τα προϊόντα του εγκλήματος. Η ανάλυση των πληροφοριών από την αστυνομία βελτιώθηκε και μειώθηκε η από θαλάσσης λαθρομετανάστευση. Ωστόσο, πρέπει να επισπευσθεί η εφαρμογή των ειδικών μέτρων δράσης και επιβάλλεται να ληφθούν επείγοντως συγκεκριμένα μέτρα για τη βελτίωση της προστασίας των μαρτύρων. Η Αλβανία πρέπει να βελτιώσει τη διοργανική συνεργασία, να εντατικοποιήσει την περιφερειακή και διεθνή συνεργασία και να χρησιμοποιήσει με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα τα νέα νομικά μέσα που διαθέτει για τη σύλληψη και τη δίωξη των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος. Η καταπολέμηση της *τρομοκρατίας* ενισχύθηκε με τη δημιουργία ειδικής διεύθυνσης αστυνομίας. Η Αλβανία υποστήριξε τις διεθνείς πρωτοβουλίες στο πεδίο αυτό, απέλασε τα πρόσωπα για τα οποία υπήρχαν υπόνοιες ότι υποστήριζαν την τρομοκρατία και βελτίωσε την αεροπορική ασφάλεια. Θα πρέπει να επισπεύσει την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων και να βελτιώσει περισσότερο την ασφάλεια του αεροδρομίου στα Τίρανα.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Όσον αφορά την **πολιτική κατάσταση**, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνέχισε τη διαδικασία προόδου με την περαιτέρω παγίωση της σταθερότητας των θεσμών της που διασφαλίζουν τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων. Η εν λόγω χώρα έχει τηρήσει τις περισσότερες δεσμεύσεις που ανέλαβε από τη στιγμή που έγινε μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να εξακολουθήσει να εργάζεται ακατάπαυστα για να διασφαλίσει την ύπαρξη ενός μη

ανατρέψιμου και αυτόνομου κράτους, ικανού να αναλάβει πλήρως την ευθύνη της διακυβέρνησης.

Όσον αφορά τις δημοκρατικές αρχές, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη ανέλαβε την πλήρη οικονομική και οργανωτική ευθύνη των δημοτικών εκλογών του 2004. Νέα πρόοδος σημειώθηκε κατά την εφαρμογή του νόμου περί Υπουργικού Συμβουλίου και του νόμου περί Υπουργών. Είναι, ωστόσο, αναγκαίο να εξακολουθήσει να βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα των εκτελεστικών και νομοθετικών οργάνων, να διασφαλιστεί ο εξοπλισμός των θεσμικών οργάνων σε επίπεδο κράτους για την εκτέλεση των καθηκόντων τους και να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ του κράτους και των οντοτήτων.

Μεταξύ των θετικών μέτρων που ελήφθησαν στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, επισημαίνονται η δημιουργία Γραφείου Συντονισμού για τη Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης, η ενίσχυση της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, και αναλυτική αξιολόγηση των βασικών τομέων της δημόσιας διοίκησης. Τώρα, πρέπει να καταβληθούν εντατικές προσπάθειες για τη δημιουργία σύγχρονης και αποτελεσματικής δημόσιας υπηρεσίας. Το συνολικό σχέδιο δράσης για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης δεν έχει ακόμη υιοθετηθεί. Η έλλειψη επαρκούς προσωπικού και κατάλληλων εγκαταστάσεων για τις διάφορες διοικητικές υπηρεσίες είναι σύνθητες φαινόμενο. Η ενίσχυση των δομών επιμόρφωσης για τους δημόσιους υπαλλήλους έχει επίσης καθοριστική σημασία.

Όσον αφορά το δικαστικό σύστημα, η κατάσταση βελτιώθηκε με τη θέσπιση νομοθεσίας σχετικά με τη σύσταση ενιαίου Ανώτατου Δικαστικού και Εισαγγελικού Συμβουλίου. Χάρη στη νομοθεσία αυτή ισχυροποιήθηκε η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας σε ολόκληρη τη χώρα. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη παραλαμβάνει σταδιακά τη σκυτάλη από τη διεθνή κοινότητα για τη διαχείριση του δικού της δικαστικού συστήματος.

Η καταπολέμηση της διαφθοράς πρέπει να εντατικοποιηθεί. Παρότι οι δράστες έχουν διωχθεί σε ορισμένες περιπτώσεις, σε πολλές άλλες εξακολουθούν να διαφεύγουν της δικαιοσύνης. Είναι απαραίτητο να εκπονηθούν και να τεθούν σε εφαρμογή κατάλληλα σχέδια δράσης κατά της διαφθοράς. Μεταξύ των θετικών εξελίξεων στον τομέα αυτό ήταν η θέσπιση του νόμου για τη σύγκρουση συμφερόντων, ο οποίος όμως πρέπει να εφαρμοστεί με τη δέουσα συνοχή.

Θετικές εξελίξεις σημειώθηκαν όσον αφορά τη μεταρρύθμιση στον τομέα της άμυνας με τη θέσπιση της απαιτούμενης νομοθεσίας για τη δημιουργία μικρότερου και επαγγελματικού στρατού, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προγράμματος του NATO «Σύμπραξη για την ειρήνη». Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της αστυνομίας, εκφράζεται ικανοποίηση για την υιοθέτηση, από τις εθνοσυνελεύσεις των οντοτήτων και του κράτους, συμφωνίας για την αναδιάρθρωση της αστυνομίας σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΕΕ. Αυτό που επιβάλλεται τώρα είναι να εφαρμοστεί σωστά η συμφωνία.

Η εναπομένουσα νομοθεσία για την επιστροφή των προσφύγων θεσπίστηκε και το ταμείο για τη στήριξη της επιστροφής προσφύγων έχει αρχίσει πλέον να λειτουργεί. Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την επιστροφή των προσφύγων και των εκτοπισθέντων στις προπολεμικές τους εστίες. Τώρα, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει, κατά προτεραιότητα, να φέρει εις πέρας τη διαδικασία και να προσηλωθεί στην κοινωνικοοικονομική ένταξη των επιστρεφόντων. Η μεταφορά των αρμοδιοτήτων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους διεθνείς οργανισμούς στους εθνικούς έχει προχωρήσει σημαντικά, αλλά θα πρέπει να συνεχιστεί η πρόοδος ώστε να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση προς τα διεθνή πρότυπα όσον αφορά τα δικαιώματα του ανθρώπου και των μειονοτήτων. Εν προκειμένω, πρέπει να

αποφευχθεί ιδίως ο διαχωρισμός των σχολείων σε συνάρτηση με εθνικά κριτήρια. Πρέπει επίσης να αφιερωθούν προσπάθειες στην καλύτερη ένταξη της μειονότητας των Ρομ.

Παρότι η συνεργασία με το ICTY έχει βελτιωθεί, θα πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την επίτευξη πλήρους συνεργασίας με το Δικαστήριο έτσι ώστε να προσαχθούν στην δικαιοσύνη όλοι οι υπόδικοι. Συνεχίστηκε η εποικοδομητική συνεργασία με τις γειτονικές χώρες. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε να εφαρμοστούν σωστά οι περιφερειακές συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει επίσης να καταβάλει προσπάθειες ώστε να εκπληρώσει τις εναπομένουσες υποχρεώσεις της προς το Συμβούλιο της Ευρώπης, ιδίως όσον αφορά τις εκλογές και την εκπαίδευση.

Η **οικονομία** της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης λειτουργεί σε περιορισμένο μόνο βαθμό με βάση τις αρχές της αγοράς. Η χώρα πρέπει να πραγματοποιήσει με αποφασιστικότητα τις περαιτέρω μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται για να καλύψει τις σοβαρές ελλείψεις που περιορίζουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Το 2004 χαρακτηρίστηκε από ανάκαμψη της οικονομικής ανάπτυξης και αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής. Ο πληθωρισμός παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα και σημειώθηκε μεγάλη εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων. Συνεχίστηκε η εναρμόνιση μεταξύ των οντοτήτων, ιδίως στον τομέα της έμμεσης φορολογίας, με τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων από τις οντότητες στην Αρχή Έμμεσης φορολογίας. Πέρα από τη δημιουργία της νέας αυτής πλατφόρμας συνεργασίας, ελήφθησαν και άλλα μέτρα για τη βελτίωση του συντονισμού της φορολογικής και οικονομικής πολιτικής, όπως η σύσταση του Εθνικού Φορολογικού Συμβουλίου. Ελήφθησαν ορισμένα μέτρα επίσης για να βελτιωθεί το επιχειρηματικό κλίμα. Η διαμεσολάβηση του τραπεζικού τομέα εντάθηκε περαιτέρω σε συνάρτηση με τη βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου.

Ωστόσο, η ανεργία και η ανισοσκέλεια του ισοζυγίου πληρωμών εξακολούθησαν να βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα και τα δημοσιονομικά προβλήματα επιδεινώθηκαν. Για να διατηρηθεί η μακροοικονομική σταθερότητα και να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του συμβουλίου νομισματικής παρακολούθησης («currency board»), είναι επιτακτικά αναγκαίο να ακολουθηθεί συνετή μακροοικονομική πολιτική. Για να ενισχυθεί η παραγωγική βάση της οικονομίας, πρέπει να αναδιαρθρωθεί επειγόντως και εις βάθος ο ζημιογόνος, σε μεγάλο βαθμό, επιχειρηματικός τομέας και να επισπευσθεί η ιδιωτικοποίηση. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να αναληφθούν δράσεις για τον περιορισμό της κρατικής ανάμειξης στην οικονομία και τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος. Η αγορά εργασίας πρέπει να καταστεί πιο ελαστική και το δικαστικό σύστημα να ενισχυθεί, ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση των πτωχεύσεων και των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Για να αντιμετωπιστούν με επιτυχία τα δημοσιονομικά προβλήματα, είναι απαραίτητο να βελτιωθούν οι ικανότητες συντονισμού και ανάλυσης καθώς και να μειωθούν οι δημόσιες δαπάνες σε πραγματικούς όρους. Για να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι αυτοί στόχοι, θα πρέπει να αναληφθεί σύντομα δράση και να υπάρξουν αποφασιστική πολιτική δέσμευση και συνεργασία μεταξύ των διαφόρων επιπέδων της κυβέρνησης.

Μετά τη δημοσίευση της τελευταίας έκθεσης, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη εξακολούθησε να σημειώνει πρόοδο όσον αφορά τη συμμόρφωση προς τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Η πρόοδος συνίστατο κυρίως στη θέσπιση νέας νομοθεσίας και στη δημιουργία ορισμένων νέων θεσμικών οργάνων. Σημειώθηκαν επίσης ορισμένες προσπάθειες όσον αφορά την ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας. Τώρα, είναι αναγκαίο να καταβληθούν σύντομες προσπάθειες ώστε να αυξηθεί η ικανότητα εφαρμογής, ιδίως ενόψει μιας μελλοντικής Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.

Όσον αφορά την *εσωτερική αγορά*, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε πρόοδο στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*, ιδίως με τη θέσπιση νέας νομοθεσίας για τα πρότυπα, την πιστοποίηση, τη διαπίστωση της συμμόρφωσης, τη γενική ασφάλεια των προϊόντων και την επιτήρηση της αγοράς. Ωστόσο, δεν έχει ακόμη εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή της νέας νομοθεσίας. Το ανθρώπινο δυναμικό και τα τεχνικά μέσα παραμένουν περιορισμένα και η εξαγωγική ικανότητα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης εξακολουθεί να παρεμποδίζεται επειδή δεν εφαρμόζεται η αξιολόγηση της συμμόρφωσης στην τοπική παραγωγή. Όσον αφορά την *κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών και το δικαίωμα εγκατάστασης*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τις υπηρεσίες και την εγκατάσταση, ιδίως με τη θέσπιση της νομοθεσίας στον ασφαλιστικό τομέα και τη δημιουργία ενιαίου μητρώου για τις επιχειρήσεις. Αντίθετα, δεν σημειώθηκαν άξια λόγου γεγονότα όσον αφορά την *κυκλοφορία των κεφαλαίων*.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε πρόοδο στον τομέα των *τελωνείων και της φορολογίας* με τη θέσπιση νέας τελωνειακής νομοθεσίας, τη δημιουργία ενιαίας τελωνειακής διοίκησης και την αναδιοργάνωση των τελωνειακών υπηρεσιών. Θεσπίστηκε ένας νόμος περί ΦΠΑ και ελήφθησαν προπαρασκευαστικά μέτρα για την εφαρμογή του. Ωστόσο, η εφαρμογή του νόμου αυτού, όπως και η ουσιαστική είσπραξη του ΦΠΑ, εξακολουθούν να θέτουν προβλήματα. Η χώρα πρέπει να καταβάλει σύντονες προσπάθειες για να αυξήσει την είσπραξη του φορολογικού εισοδήματος, να καταπολεμήσει τη φοροδιαφυγή, τη διαφθορά και τη διασυνοριακή εγκληματικότητα, και να διασφαλίσει τη διαχείριση των θεμάτων των σχετικών με τις ελεύθερες ζώνες, τη δασμολογητέα αξία και την καταγωγή σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ. Όσον αφορά ιδίως τη δασμολογητέα αξία, η χρησιμοποίηση τιμοκαταλόγων είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Μεταξύ των θετικών μέτρων στον τομέα του *ανταγωνισμού*, σημειώνονται η δημιουργία συμβουλίου ανταγωνισμού και η θέσπιση νέου νόμου περί ανταγωνισμού. Ωστόσο, η κατάσταση παρέμεινε στην πράξη αμετάβλητη όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις. Η εναρμόνιση συνεχίστηκε στον τομέα των *δημοσίων συμβάσεων*. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει τώρα να δημιουργήσει, και να θέσει σε λειτουργία, οργανισμό δημοσίων συμβάσεων και Υπηρεσία εποπτείας των δημοσίων συμβάσεων. Όσον αφορά τα *δικαιώματα πνευματικής, βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ)*, η νέα νομοθεσία προβλέπει τη δημιουργία χωριστού ιδρύματος, αρμόδιου για τη διανοητική ιδιοκτησία. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχουν υπογράψει συμφωνία συνεργασίας με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και έχει λάβει ορισμένα μέτρα κατά της άνευ αδειας αναπαραγωγής. Ωστόσο, η εφαρμογή και η επιβολή της νομοθεσίας για τα ΔΔΙ είναι ακόμη πολύ περιορισμένη και πρέπει να ενισχυθεί.

Όσον αφορά τις *τομεακές πολιτικές*, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνέχισε τις προσπάθειές της για την εξάλειψη των φραγμών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις ΜΜΕ. Ωστόσο, δεν μπόρεσε να αναπτύξει κατάλληλες στρατηγικές για το *βιομηχανικό κλάδο και τον τομέα των ΜΜΕ*. Όσον αφορά τη *γεωργία*, επέφερε ορισμένες βελτιώσεις με τη θέσπιση νομοθετικών διατάξεων στον κτηνιατρικό και στον φυτοϋγειονομικό τομέα, καθώς και στον τομέα ασφάλειας των τροφίμων, αλλά ο συνολικός στρατηγικός προγραμματισμός παρουσιάζει ελλείψεις και δεν έχουν δημιουργηθεί όλα τα θεσμικά όργανα που προέβλεπε η νέα νομοθεσία. Επιπλέον, πρέπει να βελτιωθεί ο συντονισμός μεταξύ του κράτους και των οντοτήτων καθώς και μεταξύ των ίδιων των οντοτήτων. Στον τομέα του *περιβάλλοντος*, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έλαβε ορισμένα μέτρα στους τομείς του ύδατος, των αποβλήτων και του αέρα. Ωστόσο, η ικανότητα εφαρμογής εξακολουθεί να είναι περιορισμένη λόγω της ανεπάρκειας ανθρώπινου δυναμικού και τεχνικών μέσων. Στη συνάρτηση αυτή, η δημιουργία άρτια εξοπλισμένου δημόσιου οργανισμού περιβάλλοντος πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα.

Στον τομέα των *μεταφορών*, συνεχίζονται οι προσπάθειες που αποβλέπουν στη βελτίωση των υποδομών. Πέρα από τη θέσπιση νομοθεσίας για τους σιδηροδρόμους, σημειώνονται επίσης θετικές εξελίξεις στον τομέα της αεροπορίας, ιδίως όσον αφορά την περιφερειακή συνεργασία. Ωστόσο, η χώρα πρέπει να καταβάλει περαιτέρω σύντονες προσπάθειες για να ενισχύσει τον στρατηγικό προγραμματισμό, να εξακολουθήσει να βελτιώνει τις υποδομές και να διασφαλίσει τη σταδιακή εναρμόνιση, ιδίως όσον αφορά τα τεχνικά πρότυπα και τα πρότυπα ασφαλείας, τα κοινωνικά πρότυπα και την ελευθέρωση της αγοράς. Όσον αφορά την *ενέργεια*, και ιδίως του ηλεκτρικού ρεύματος, σημειώθηκαν θετικές εξελίξεις, με τη δημιουργία, κυρίως, κανονιστικού φορέα σε επίπεδο κράτους, ανεξάρτητου φορέα εκμετάλλευσης του συστήματος και εθνικής επιχείρησης διανομής. Αμφότερες οι οντότητες υιοθέτησαν σχέδια δράσης για την αναδιάρθρωση του τομέα και εξακολούθησαν να συνεργάζονται για τη δημιουργία περιφερειακής αγοράς ενέργειας. Τώρα, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει να διασφαλίσει την εφαρμογή των διαφόρων σχεδίων δράσης, να ενοποιήσει τους κανονιστικούς οργανισμούς του κράτους και των οντοτήτων, να επισπεύσει τη μεταρρύθμιση στον τομέα του αερίου και να προετοιμάσει σφαιρική ενεργειακή πολιτική. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει υπογράψει τη συνθήκη για την ίδρυση της Κοινότητας Ενέργειας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Στον τομέα της *κοινωνίας των πληροφοριών και των μέσων ενημέρωσης*, σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Ελήφθησαν ορισμένα μέτρα για να ενισχυθεί ο Ρυθμιστικός Οργανισμός για τις Επικοινωνίες, αλλά ο νόμος για τη δημιουργία Οργανισμού για την Κοινωνία της Πληροφορίας δεν έχει ακόμη θεσπιστεί ενώ δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος όσον αφορά την ελευθέρωση των ολιγοπωλιακών υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας. Μεταξύ των θετικών εξελίξεων σημειώνονται η θέσπιση του νόμου για το δημόσιο σύστημα ραδιοτηλεόρασης και η πρόοδος που πραγματοποιήθηκε για τη θέσπιση του εθνικού νόμου για τη δημόσια υπηρεσία ραδιοτηλεόρασης. Η αντίστοιχη νομοθεσία στο επίπεδο των οντοτήτων θα πρέπει να ψηφιστεί μόλις υιοθετηθεί επίσημα ο νόμος για τη δημόσια υπηρεσία ραδιοτηλεόρασης.

Στους τομείς της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, πραγματοποιήθηκε πρόοδος σε ό,τι αφορά τις *απαιτήσεις για τις θεωρήσεις διαβατηρίων, τον συνοριακό έλεγχο, το άσυλο και τη μετανάστευση*. Θεσπίστηκε ολοκληρωμένη στρατηγική για τη διαχείριση των συνόρων και καταβλήθηκαν προσπάθειες τόσο για τον περιορισμό της λαθρομετανάστευσης όσο και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών για την έκδοση θεωρήσεων διαβατηρίων. Οι αρμοδιότητες στον τομέα του ασύλου αρχίζουν να μεταβιβάζονται σταδιακά από τους διεθνείς οργανισμούς στις κρατικές αρχές. Ωστόσο, η έλλειψη προσωπικού στο Υπουργείο Ασφαλείας αποτελεί τροχοπέδη για την ορθή εκτέλεση των καθηκόντων. Ο αριθμός των θεωρήσεων διαβατηρίων που χορηγούνται στα σύνορα θα πρέπει να μειωθεί ακόμη περισσότερο. Η θέσπιση νέας νομοθεσίας για τη *νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες* και η δημιουργία των απαιτούμενων δομών υπήρξαν θετικά βήματα. Πρέπει τώρα πλέον να διασφαλιστεί η σωστή εφαρμογή και επιβολή της εν λόγω νομοθεσίας. Όσον αφορά την καταπολέμηση της διακίνησης *ναρκωτικών*, η εν λόγω χώρα δεν έχει να επιδείξει σημαντική πρόοδο. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει να αναπτύξει πολιτική σε επίπεδο κράτους για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, να θεσπίσει κατάλληλη νομοθεσία για τα ναρκωτικά και τις πρόδρομες ουσίες και να δημιουργήσει υπηρεσία δίωξης ναρκωτικών σε κρατικό επίπεδο για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της διακίνησης ναρκωτικών.

Στον τομέα της αστυνομίας, υπήρξε σχετική πρόοδος. Πέρα από τη συμφωνία για τη γενική μεταρρύθμιση της αστυνομίας, έχουν δημιουργηθεί οργανισμοί σε επίπεδο κράτους, οι οποίοι έχουν αρχίσει τώρα να λειτουργούν. Οι υπηρεσίες πληροφοριών ενοποιήθηκαν. Διοργανώθηκαν προγράμματα κατάρτισης και παρασχέθηκε εξοπλισμός. Στο πλαίσιο της

καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, υιοθετήθηκε στρατηγική για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η χώρα έλαβε περαιτέρω μέτρα όσον αφορά τη στρατηγική, τη νομοθεσία και τις δομές, και συνεργάστηκε ικανοποιητικά με τη διεθνή κοινότητα στον τομέα της αντιτρομοκρατίας. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες, ιδίως επειδή το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί σοβαρή απειλή για τη σταθερότητα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και τη συνολική κοινωνικοοικονομική ανάπτυξή της. Η νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων εξακολουθεί να εκκρεμεί και πρέπει να θεσπιστεί χωρίς καθυστέρηση. Τέλος, είναι ύψιστης σημασίας να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή των νόμων και η δίωξη των εγκληματιών.

Κροατία

Η Κροατία δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα για την εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων** προσχώρησης. Τα προβλήματα που ανέκυψαν μετά την υποβολή της γνώμης¹³, σε ό,τι αφορά την αναγκαιότητα πλήρους συνεργασίας με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ICTY), έχουν εν τω μεταξύ επιλυθεί. Η Κροατία εξακολούθησε εν γένει να σημειώνει πρόοδο, αλλά θα πρέπει να καταβάλει περαιτέρω σύντονες προσπάθειες σε ορισμένους σημαντικούς τομείς.

Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε στον τομέα της δικαιοσύνης, ιδίως με τη θέσπιση στρατηγικής για τη δικαστική μεταρρύθμιση και διάφορες βελτιώσεις διαδικαστικού και οργανωτικού χαρακτήρα, το μέγεθος των προβλημάτων που εξακολουθούν να υφίστανται θα απαιτήσει συνεχή προσοχή, ιδίως όσον αφορά τη διεκπεραίωση του όγκου των δικαστικών υποθέσεων που έχουν συσσωρευθεί και την ανάγκη να διασφαλιστεί η ορθή εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων. Παρότι διαπιστώθηκαν ορισμένες βελτιώσεις στις δίκες για τα εγκλήματα πολέμου, εξακολουθούν να υπάρχουν εθνοτικές προκαταλήψεις κατά των Σέρβων κατηγορουμένων.

Αν και η δημιουργία νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου έχει προχωρήσει, η Κροατία θα πρέπει να εντατικοποιήσει ακόμη περισσότερο τις προσπάθειές της κατά της διαφθοράς, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί ιδιαίτερα ανησυχητικό πρόβλημα.

Η χώρα διαθέτει κατάλληλο νομικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις μειονότητες. Παρότι η θέση των μειονοτήτων εξακολούθησε να βελτιώνεται εν γένει μετά τη γνώμη της Επιτροπής, η εφαρμογή του συνταγματικού νόμου περί εθνικών μειονοτήτων καθυστέρησε υπερβολικά. Οι Σέρβοι και οι Ρομ εξακολουθούν να γίνονται θύματα διακρίσεων και η ανάγκη βελτίωσης της θέσης τους, ιδίως όσον αφορά τις ευκαιρίες απασχόλησης και τη δημιουργία πιο ευνοϊκού κλίματος στο πλαίσιο της πλειοψηφικής κοινότητας, αποτελεί επιτακτική προτεραιότητα. Έχει αρχίσει να εφαρμόζεται νέα στρατηγική έναντι των Ρομ, αλλά οι επικείμενες προκλήσεις είναι σημαντικές. Πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα η ορθή διενέργεια ανακρίσεων για όλα τα επεισόδια εθνοτικού χαρακτήρα και η ποινική δίωξη των υπευθύνων.

Όσον αφορά τα περιφερειακά θέματα, η επιστροφή των προσφύγων έχει προχωρήσει σχετικά με την ανάκτηση και την ανοικοδόμηση των κατοικιών τους, αλλά πολλές προβλεπόμενες προθεσμίες δεν έχουν τηρηθεί. Τα προγράμματα στέγασης των πρώην κατόχων δικαιωμάτων μίσθωσης προχωρούν με ιδιαίτερα αργό ρυθμό. Είναι αναγκαίο να επιστευθούν οι σημερινές προσπάθειες για να δημιουργηθούν οι οικονομικές και κοινωνικές προϋποθέσεις

¹³ COM(2004) 257 της 20ής Απριλίου 2000.

που απαιτούνται για τη σταθερή επιστροφή των προσφύγων. Αντίθετα, σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα της περιφερειακής συνεργασίας, τόσο όσον αφορά τη βελτίωση των διμερών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες όσο και τις περιφερειακές πρωτοβουλίες. Η Κροατία έχει υπογράψει τη συνθήκη για την ίδρυση της Κοινότητας Ενέργειας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ωστόσο, απαιτούνται σοβαρές προσπάθειες για την εξεύρεση οριστικών λύσεων σε όλα τα εκκρεμή διμερή ζητήματα, ιδίως όσον αφορά τα συνοριακά ζητήματα και όλα τα ανοιχτά θέματα που έχουν σχέση με περιουσιακά στοιχεία. Μετά την υποβολή της γνώμης, τα προβλήματα που ανέκυψαν όσον αφορά την απαίτηση πλήρους συνεργασίας με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY), συνέβαλαν άμεσα στην αναστολή της έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων που προβλέπονταν για το Μάρτιο του 2005. Έκτοτε, η κατάσταση βελτιώθηκε, γεγονός που επέτρεψε στη Γενική Εισαγγελέα του ICTY να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η συνεργασία ήταν πλήρης. Έτσι, στις 3 Οκτωβρίου 2005, το Συμβούλιο μπόρεσε να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Κροατία πληροί την προϋπόθεση που απέλειπε για την έναρξη των διαπραγματεύσεων. Οι διαπραγματεύσεις άρχισαν επίσημα αυθημερόν. Στα συμπεράσματά του, το Συμβούλιο επιβεβαίωσε ότι η διατήρηση της πλήρους συνεργασίας με το ICTY θα παραμείνει προϋπόθεση προόδου καθ'όλη τη διαδικασία προσχώρησης. Η παραμικρή απόκλιση από την πλήρη συνεργασία με το ICTY σε οποιοδήποτε στάδιο θα μπορούσε να προκαλέσει την αναστολή των διαπραγματεύσεων.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Κροατία μπορεί να θεωρείται ως λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Αναμένεται ότι θα είναι ικανή να αντιμετωπίσει την ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις της αγοράς στα πλαίσια της Ένωσης, μεσοπρόθεσμα, εφόσον εξακολουθήσει να εφαρμόζει το μεταρρυθμιστικό της πρόγραμμα για να εξαλείψει τις αδυναμίες που εναπομένουν. Απ'ό,τι φαίνεται, υπάρχει πολιτική συναίνεση σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές οικονομίας της αγοράς. Οι μακροοικονομικές πολιτικές που είναι προσανατολισμένες στη σταθερότητα έχουν συμβάλει στον περιορισμό του πληθωρισμού και στη σταθεροποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Το σημαντικό έλλειμμα του προϋπολογισμού και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε και ελήφθησαν ορισμένα μέτρα για να βελτιωθεί ο έλεγχος των δαπανών του συστήματος υγείας και του συνταξιοδοτικού συστήματος. Το 2005, σημειώθηκε επανέναρξη της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης, οι δε διαδικασίες καταχώρησης των επιχειρήσεων και των περιουσιακών στοιχείων απλουστεύθηκαν. Συνεχίστηκε η ανάπτυξη του τραπεζικού τομέα και η εποπτεία του ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο. Η οδική υποδομή βελτιώθηκε χάρη στις σημαντικές επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν στο δίκτυο αυτοκινητοδρόμων. Συνεχίστηκε η ελευθέρωση του τομέα των τηλεπικοινωνιών με θετικές συνέπειες στην ανάπτυξη των υποδομών, χάρη στην παρουσία των φορέων παροχής υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα. Ελήφθησαν τα πρώτα σημαντικά μέτρα για την ανασυγκρότηση του ζημιολόγου σιδηροδρομικού συστήματος. Η οικονομία της Κροατίας έχει ήδη ενταχθεί επαρκώς στην οικονομία της ΕΕ και η περιφερειακή εμπορική ολοκλήρωση έχει επίσης ενισχυθεί.

Ωστόσο, το μέγεθος του εξωτερικού και του δημοσιονομικού ελλείμματος απειλεί τη μακροοικονομική σταθερότητα. Επομένως, η δημοσιονομική εξυγίανση πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω και να συνοδευτεί με αποτελεσματικά διαρθρωτικά μέτρα, ιδίως στον τομέα των επιδοτήσεων και των μεταβιβαστικών πληρωμών κοινωνικού χαρακτήρα. Η ανάπτυξη ενός πιο δυναμικού ιδιωτικού τομέα και των άμεσων ξένων επενδύσεων έχει παρεμποδιστεί από τους περίπλοκους κανόνες, τις ελλείψεις της δημόσιας διοίκησης και των δικαστηρίων και τον αργό ρυθμό των διαδικασιών για την είσοδο στην αγορά και την έξοδο από αυτήν. Η υποστήριξη των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και των δικαιωμάτων των πιστωτών εξακολουθεί να υπονομεύεται από την ανεπάρκεια του δικαστικού μηχανισμού. Η ανάμειξη του κράτους

στην οικονομία παραμένει σημαντική και ελάχιστη είναι η πρόοδος που έχει σημειωθεί όσον αφορά την αναδιάρθρωση των μεγάλων δημόσιων επιχειρήσεων, ιδίως στο ναυπηγικό τομέα, στον τομέα του σιδήρου και χάλυβα και στον ενεργειακό τομέα. Η ενίσχυση της δημοσιονομικής πειθαρχίας των δημόσιων επιχειρήσεων εξακολουθεί να θέτει ιδιαίτερα προβλήματα στο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής. Για να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά της και να ευνοηθούν οι προοπτικές πραγματοποίησης συνεχών επενδύσεων και σταθερής οικονομικής ανάπτυξης, η Κροατία πρέπει να αντιμετωπίσει με αποφασιστικότητα τα αδύνατα σημεία της και τα προβλήματα που έχουν επισημανθεί.

Όσον αφορά την **ικανότητά της να αναλάβει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους**, η Κροατία σημείωσε σχετική πρόοδο, μετά την υποβολή της γνώμης, ιδίως όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο σε τομείς όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, οι δημόσιες συμβάσεις, και η κοινωνία των πληροφοριών. Η πρόοδος ήταν επίσης ικανοποιητική όσον αφορά την εκπαίδευση και τα πολιτισμικά θέματα, καθώς και την εξωτερική πολιτική, την πολιτική ασφάλειας και άμυνας.

Η Κροατία πρέπει, ωστόσο, να συνεχίσει τη νομοθετική εναρμόνιση σε όλους τους τομείς, ενισχύοντας συγχρόνως τις διοικητικές και δικαστικές δομές που απαιτούνται για την ουσιαστική επιβολή του κεκτημένου. Σε πολλές περιπτώσεις, η επιβολή της νομοθεσίας απέχει πολύ από το να είναι ικανοποιητική και η διοικητική ικανότητα παραμένει ανομοιογενής.

Ειδικότερα, θα απαιτηθούν αυξημένες προσπάθειες για την εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο και την ουσιαστική εφαρμογή και επιβολή στους ακόλουθους τομείς: ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, εταιρικό δίκαιο, κοινωνία των πληροφοριών και μέσα ενημέρωσης, αλιεία, μεταφορές, ενέργεια, προστασία και υγεία των καταναλωτών, τελωνειακή ένωση και δημοσιονομικός έλεγχος.

Η Κροατία θα πρέπει να καταβάλει σημαντικές και σταθερές προσπάθειες για να εναρμονίσει τη νομοθεσία της με το κεκτημένο, καθώς και για να το εφαρμόσει και να το επιβάλει στην πράξη στους ακόλουθους τομείς: ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, δημόσιες συμβάσεις, ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζόμενων, δικαιώματα εγκατάστασης και ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών, δημοσιονομικές υπηρεσίες, πολιτική ανταγωνισμού, γεωργία και ανάπτυξη της υπαίθρου, ασφάλεια των τροφίμων, κοινωνική πολιτική και απασχόληση, περιφερειακή πολιτική, δικαστικό σύστημα και θεμελιώδη δικαιώματα, και Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια.

Θα απαιτηθούν ιδιαίτερα σημαντικές προσπάθειες στον τομέα του περιβάλλοντος, και σημαντικές επενδύσεις, καθώς και η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την επιβολή του κεκτημένου.

Σερβία και Μαυροβούνιο

Όσον αφορά τόσο την **πολιτική κατάσταση** όσο και τη **δημοκρατία και το κράτος δικαίου** στη Σερβία και Μαυροβούνιο, η συνταγματική ασφάλεια και η ασφάλεια δικαίου παραμένουν επισφαλείς. Παρότι η νομιμότητα της Συνέλευσης της κρατικής ένωσης έχει αποκατασταθεί και η λειτουργία του σερβικού κοινοβουλίου έχει βελτιωθεί με τη θέσπιση νέων εσωτερικών κανονισμών, η συνολική λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών εξακολουθεί να πλήττεται από διαρθρωτικές αδυναμίες. Όσον αφορά την αναθεώρηση των αντίστοιχων συνταγμάτων των δύο δημοκρατιών δεν σημειώθηκε καμία πραγματική πρόοδος.

Τα συνταγματικά θέματα της Σερβίας και Μαυροβουνίου, ιδίως η σχέση μεταξύ των δύο συνιστωσών δημοκρατιών και η λειτουργία των θεσμών της κρατικής ένωσης, πρέπει να εξεταστούν με εποικοδομητικό πνεύμα και στο πλαίσιο του Συνταγματικού Χάρτη της Σερβίας και Μαυροβουνίου. Η αρχή αυτή ισχύει και στην περίπτωση πιθανού δημοψηφίσματος για την ανεξαρτησία της μίας ή της άλλης δημοκρατίας. Ένα τέτοιο δημοψήφισμα θα πρέπει να είναι σύμφωνο με τα διεθνώς αναγνωρισμένα δημοκρατικά πρότυπα, λαμβανομένων υπόψη των συστάσεων που θα διατυπώσει προσεχώς η Επιτροπή της Βενετίας.

Σε αμφότερες τις δημοκρατίες, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά το νομικό πλαίσιο της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, αλλά η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αυτής βρίσκεται σε πολύ πρώιμο ακόμη στάδιο. Δεν σημειώθηκε η παραμικρή πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης της κρατικής ένωσης. Το επίπεδο της διοικητικής ικανότητας παραμένει γενικά χαμηλό. Οι διοικητικές δομές που είναι απαραίτητες ενόψει των διαπραγματεύσεων για τις ΣΣΣ έχουν δημιουργηθεί στο επίπεδο της κρατικής ένωσης και των δύο δημοκρατιών.

Η μεταρρύθμιση της άμυνας εξακολουθεί να παρακωλύεται σοβαρά, λόγω του ανεπαρκούς δημοκρατικού ελέγχου και της έλλειψης διαφανούς δημοσιονομικής διαχείρισης.

Το Δικαστήριο της κρατικής ένωσης έχει αρχίσει να λειτουργεί, παρότι το δυναμικό του είναι ανεπαρκές και η συμφωνία για το εύρος των εξουσιών του δεν έχει δοκιμαστεί σε ικανοποιητικό βαθμό. Η μεταφορά της εξουσίας των στρατοδικείων στα πολιτικά δικαστήρια έγινε χωρίς προβλήματα, με εξαίρεση τις καθυστερημένες διοικητικές υποθέσεις που έχουν συσσωρευθεί. Στη Σερβία ιδίως, το δικαστικό σύστημα παρουσιάζει ακόμη σοβαρές αδυναμίες και η ανεξαρτησία του υπονομεύεται από την υπέρμετρη ανάμειξη της πολιτικής εξουσίας.

Η διαφθορά εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος χάρη στην ανάπτυξη στρατηγικών κατά της διαφθοράς που πρέπει τώρα να οριστικοποιηθούν – στη Σερβία – και να εφαρμοστούν στην πράξη.

Όσον αφορά τα *ανθρώπινα δικαιώματα*, η Σερβία και Μαυροβούνιο προχώρησε στην εφαρμογή των δεσμεύσεων που ανέλαβε όταν έγινε μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, ιδίως με το διορισμό κυβερνητικού εκπροσώπου στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Υπήρξαν προβλήματα όσον αφορά την ελευθερία του εκφράζεσθαι και την κοινωνία των πολιτών. Σημειώθηκαν περιπτώσεις κακομεταχείρισης από την αστυνομία. Όσον αφορά τις έρευνες για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν επί του προηγούμενου καθεστώτος, ελάχιστη πρόοδος σημειώθηκε. Δεν υπάρχει ακόμη σφαιρική νομοθεσία κατά των διακρίσεων. Όσον αφορά το *σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων* η πρόοδος συνεχίστηκε σε κάποιο βαθμό, αλλά εξακολουθούν να σημειώνονται επεισόδια.

Κατά την περίοδο που μεσολάβησε πριν από τη δημοσίευση της έκθεσης της Επιτροπής σχετικά με την προετοιμασία της Σερβίας και Μαυροβουνίου ενόψει της διαπραγμάτευσης συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Σερβία και Μαυροβούνιο σημείωσε αισθητή πρόοδο όσον αφορά τη *συνεργασία με το ICTY* και, συγκεκριμένα, προσήγαγε μεγάλο αριθμό υποδίκων στο Δικαστήριο της Χάγης. Έκτοτε, η χώρα εξακολουθεί να συνεργάζεται κατά τρόπο ικανοποιητικό όσον αφορά τις *απαλλαγές μαρτύρων* και την πρόσβαση στα έγγραφα, παρότι η διαδικασία αυτή παρακωλύεται συχνά από ορισμένες διοικητικές υπηρεσίες και το στρατό. Η Σερβία και Μαυροβούνιο σημείωσε περαιτέρω πρόοδο, αν και περιορισμένη, για την προσαγωγή ενώπιον της δικαιοσύνης των

φυγόδικων που εναπομένουν. Η πρόοδος πρέπει να συνεχιστεί προς την κατεύθυνση αυτή, μέχρις ότου επιτευχθεί πλήρης συνεργασία με το ICTY.

Όσον αφορά την τήρηση της απόφασης 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για το Κοσσυφοπέδιο, το Βελιγράδι εντατικοποίησε το διάλογο με την Πρίστινα σχετικά με τεχνικά θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Ωστόσο, δεν προέτρεψε τους Σέρβους του Κοσσυφοπεδίου να συμμετάσχουν πλήρως στα προσωρινά ιδρύματα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η εποικοδομητική συμβολή του Βελιγραδίου στο θέμα του Κοσσυφοπεδίου θα συμβάλει στην προώθηση της ευρωπαϊκής προοπτικής της Σερβίας και Μαυροβουνίου, ενώ μια παρελκυστική τακτική θα αποτελούσε εμπόδιο για την προοπτική αυτή.

Η περιφερειακή συνεργασία σε πολυμερές και διμερές επίπεδο εξακολουθεί να βελτιώνεται, παρά την εμφάνιση σποραδικών προβλημάτων.

Σε αμφότερες τις δημοκρατίες, η **οικονομία** λειτουργεί, εν μέρει, σύμφωνα με τις αρχές της αγοράς. Ωστόσο, πρέπει να συνεχιστεί με αποφασιστικότητα η μεταρρυθμιστική διαδικασία ώστε να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις που περιορίζουν την ανταγωνιστικότητά της.

Στη Σερβία, η οικονομική δραστηριότητα υπήρξε έντονη κατά το πρώτο εξάμηνο του 2005. Η δημοσιονομική λιτότητα συνεχίστηκε, πράγμα που αντανάκλα κυρίως τη μεγάλη εσωτερική ζήτηση και την καλύτερη είσπραξη των φόρων. Το εμπορικό έλλειμμα περιορίστηκε το πρώτο εξάμηνο του 2005 και τα διεθνή αποθέματα αυξήθηκαν. Η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με εμπορικούς πιστωτές (Λέσχη του Λονδίνου) το 2004 συνέβαλε στη μείωση του εξωτερικού χρέους. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις συνεχίστηκαν με νέα δυναμική και ειδικότερα σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στη διαδικασία αναδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης του τραπεζικού συστήματος.

Ωστόσο, η κυβέρνηση δεν επέδειξε σταθερή προσήλωση στη μακροοικονομική σταθερότητα και διορθωτική μεταρρύθμιση. Ο πληθωρισμός και οι πιέσεις για μισθολογικές αυξήσεις εντάθηκαν και τα εξωτερικά ελλείμματα παραμένουν υψηλά. Επίσης, οι αγορές εργασίας παρουσιάζουν ακόμη σοβαρές ανισοροπίες. Το επιχειρηματικό περιβάλλον εξακολουθεί να προσκρούει σε γραφειοκρατικά εμπόδια και η βραδύτητα και αναποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος πλήττουν σοβαρά την οικονομική ανάπτυξη. Το μερίδιο του ιδιωτικού τομέα στο ΑΕΠ παραμένει σχετικά μέτριο και το επίπεδο ανταγωνισμού χαμηλό. Παρά τη σημειωθείσα πρόοδο των ιδιωτικοποιήσεων, δεν υπάρχει ακόμη ανταγωνιστικός και δυναμικός ιδιωτικός τομέας. Ο δημόσιος τομέας απορροφά μεγάλο μέρος των πόρων, υπονομεύοντας τους νόμους της αγοράς και παρακωλύοντας την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Οι απώλειες των δημόσιων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων συλλογικής ιδιοκτησίας εξακολουθούν να επιβαρύνουν τα δημόσια οικονομικά.

Στο Μαυροβούνιο, η οικονομική ανάπτυξη ενισχύθηκε. Ο πληθωρισμός εξακολούθησε να μειώνεται και η ελευθέρωση των τιμών έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Η διαδικασία ιδιωτικοποίησης συνεχίστηκε. Η ανεργία σημείωσε ελαφρά κάμψη και το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε το 2004. Το επίπεδο των τραπεζικών δανείων άρχισε σταδιακά να αυξάνεται με την επανάκτηση της εμπιστοσύνης του κοινού στο τραπεζικό σύστημα.

Ωστόσο, τα εξωτερικά ελλείμματα διευρύνθηκαν και το εξωτερικό χρέος επιδεινώθηκε. Το μερίδιο του ιδιωτικού τομέα εξακολουθεί να είναι σχετικά περιορισμένο. Η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα παρακωλύεται ακόμη από τις αδυναμίες του δικαστικού μηχανισμού. Η μεγάλη μισθολογική αύξηση επηρέασε αρνητικά την ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών και τα επίπεδα απασχόλησης.

Η Σερβία και Μαυροβούνιο σημείωσε πρόοδο όσον αφορά τη συμμόρφωση προς τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Στον τομέα της *εσωτερικής αγοράς*, αμφότερες οι δημοκρατίες πραγματοποίησαν, συνολικά, αξιοσημείωτη πρόοδο. Τώρα πρέπει να συνεχίσουν να καταβάλλουν σταθερές προσπάθειες για να βελτιώσουν τις νομοθετικές και διοικητικές ικανότητες ώστε να ανταποκριθούν στις μελλοντικές υποχρεώσεις της ΣΣΣ. Επίσης, πρέπει να αποφύγουν να δημιουργήσουν νέους φραγμούς μεταξύ τους.

Αμφότερες οι δημοκρατίες σημειώνουν πρόοδο στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*. Δεν υπήρξαν ιδιαίτερες εξελίξεις στον τομέα της τυποποίησης και της πιστοποίησης. Στους τομείς της *κυκλοφορίας των προσώπων και του δικαιώματος εγκατάστασης*, δεν σημειώθηκαν ουσιώδεις εξελίξεις. Όσον αφορά την *ελεύθερη παροχή υπηρεσιών*, σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στη Σερβία, όπου θεσπίστηκε δέσμη νέων νόμων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Σε αμφότερες τις δημοκρατίες, σημειώνονται περιορισμένες μόνο εξελίξεις όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων*. Στο Μαυροβούνιο θεσπίστηκε νέος νόμος περί συναλλάγματος και ένας νόμος περί τρεχουσών συναλλαγών και κίνησης κεφαλαίων με το εξωτερικό. Όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων στο πλαίσιο της κρατικής ένωσης δεν πραγματοποιήθηκε καμία πρόοδος και οι κεντρικές τράπεζες των δύο δημοκρατιών δεν έχουν ολοκληρώσει ακόμη τη συμφωνία για ένα απολύτως λειτουργικό σύστημα αντιστοιχίας των λογαριασμών.

Στον τομέα των *τελωνείων* σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Η Σερβία τροποποίησε το νόμο περί τελωνείων και το νόμο περί δασμολογίου, με τον οποίο εναρμονίζεται η δασμολογική ονοματολογία με τη συνδυασμένη ονοματολογία της ΕΕ. Το Μαυροβούνιο τροποποίησε το νόμο περί τελωνείων και το νόμο περί τελωνειακών υπηρεσιών. Η διοικητική και λειτουργική ικανότητα των τελωνειακών αρχών των δύο δημοκρατιών βελτιώνεται αλλά πρέπει ακόμη να ενισχυθεί σημαντικά. Στον τομέα του *ανταγωνισμού*, αμφότερες οι δημοκρατίες θέσπισαν νέα αντιμονοπωλιακή νομοθεσία και δημιούργησαν βασικές δομές για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων. Θα απαιτηθούν περαιτέρω προσπάθειες για να καταστούν λειτουργικά τα συστήματα που έχουν δημιουργήσει οι δημοκρατίες στον τομέα αυτό. Στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*, δεν διαπιστώθηκαν νομοθετικές ή διοικητικές εξελίξεις στη Σερβία. Το Μαυροβούνιο σημείωσε κάποια πρόοδο με την υπαγωγή των ιδρυμάτων της κρατικής ένωσης στις κανονιστικές ρυθμίσεις των δημόσιων συμβάσεων. Πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά η διοικητική ικανότητα εφαρμογής και επιβολής της νομοθεσίας, ιδίως στο Μαυροβούνιο. Αμφότερες οι δημοκρατίες πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι φορείς της μιας μπορούν να τυγχάνουν εθνικής μεταχείρισης στην άλλη και ότι τα ιδρύματα της κρατικής ένωσης τηρούν τους υποχρεωτικούς κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις. Όσον αφορά τα *δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος σε αμφότερες τις δημοκρατίες. Το Μαυροβούνιο θέσπισε νόμο-πλαίσιο για την εφαρμογή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Η εφαρμογή των δικαιωμάτων αυτών βελτιώνεται σταδιακά, αλλά θα πρέπει να συνεχιστούν με αποφασιστικότητα οι δράσεις στον τομέα αυτό. Ο ρόλος του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της κρατικής ένωσης πρέπει να αναγνωριστεί πλήρως από τις δύο δημοκρατίες· είναι σκόπιμο να εφοδιαστεί ο οργανισμός αυτός με τη διοικητική ικανότητα που απαιτείται για την εκπλήρωση των καθηκόντων του.

Όσον αφορά τις *τομεακές πολιτικές*, παρατηρήθηκε κάποια πρόοδος αλλά είναι ανομοιογενής μεταξύ των δύο δημοκρατιών. Στον τομέα της *βιομηχανίας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων*, αμφότερες οι δημοκρατίες σημείωσαν σχετική πρόοδο με την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. Στον τομέα της *γεωργίας*, σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Ειδικότερα, η Σερβία ενίσχυσε τη διοικητική ικανότητα του Υπουργείου Γεωργίας και ψήφισε νέους νόμους-πλαίσια στον κτηνιατρικό τομέα. Όσον αφορά το *περιβάλλον*, σημειώθηκε περιορισμένη μόνο πρόοδος και στις δύο δημοκρατίες.

Ειδικότερα, το Μαυροβούνιο ψήφισε νόμο σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης. Οι δύο δημοκρατίες σημείωσαν πρόοδο στον τομέα των μεταφορών, ιδίως χάρη στη συμμετοχή τους στο δίκτυο περιφερειακών μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Στον τομέα της ενέργειας, αμφότερες σημείωσαν πρόοδο. Στη Σερβία, ο οργανισμός ενέργειας άρχισε να λειτουργεί πλήρως και η στρατηγική ανάπτυξης για την περίοδο έως το 2015 έχει εγκριθεί. Η διαδικασία αποδεσμοποίησης της δημόσιας επιχείρησης ηλεκτρισμού συνεχίζεται. Στο Μαυροβούνιο, επετεύχθη σχετική πρόοδος με την αναδιάρθρωση του τομέα ηλεκτρικού ρεύματος. Η Σερβία και Μαυροβούνιο έχει υπογράψει τη συνθήκη για την ίδρυση της κοινότητας ενέργειας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Όσον αφορά την *κοινωνία των πληροφοριών και των μέσων ενημέρωσης*, σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Στη Σερβία, το μονοπώλιο για τις γραμμές σταθερής τηλεφωνίας έχει πάψει να υφίσταται αλλά ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών δεν έχει αρχίσει ακόμη να λειτουργεί λόγω ελλείψεων οικονομικών πόρων. Στο Μαυροβούνιο, η διαδικασία ιδιωτικοποίησης των τηλεπικοινωνιακών φορέων σταθερής τηλεφωνίας έχει ολοκληρωθεί. Όσον αφορά την πολιτική στον *οπτικοακουστικό τομέα*, δεν σημειώθηκε πρόοδος στη Σερβία, η οποία τροποποίησε το νόμο περί ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων με σκοπό να παρατείνει την προθεσμία μετασχηματισμού της σερβικής ραδιοτηλεόρασης - οργανισμού υπό κυβερνητικό έλεγχο τη στιγμή αυτή - σε δημόσια υπηρεσία ραδιοτηλεόρασης, και να αναστείλει την ιδιωτικοποίηση των ραδιοτηλεοπτικών φορέων που διαχειρίζεται η τοπική αυτοδιοίκηση. Στο Μαυροβούνιο, το Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης προέβη σε διαγωνισμό σχετικά με τις άδειες εκμετάλλευσης των συχνοτήτων.

Όσον αφορά τη *δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια*, δεν σημειώθηκε πρόοδος στους τομείς κοινής ευθύνης της κρατικής ένωσης και των δύο δημοκρατιών. Οι δύο δημοκρατίες εξακολουθούν να εφαρμόζουν διαφορετικά καθεστώτα θεωρήσεων διαβατηρίων. Σε αμφότερες τις δημοκρατίες, οι εθνικές στρατηγικές για τον ολοκληρωμένο *συνοριακό έλεγχο* εξακολουθούν να βρίσκονται στο στάδιο της επεξεργασίας και – στη Σερβία – η μεταφορά του συνοριακού ελέγχου από το στρατό της κρατικής ένωσης στην αστυνομία έχει καθυστερήσει. Στον τομέα του *ασύλου*, οι δύο δημοκρατίες δεν έχουν ακόμη θεσπίσει τους νόμους που είναι απαραίτητοι για την εφαρμογή της νομοθεσίας-πλαίσιου της κρατικής ένωσης. Όσον αφορά τη *μετανάστευση*, οι συμφωνίες επανεισδοχής πρέπει να εφαρμοστούν πλήρως.

Όσον αφορά τους τομείς που υπάγονται στην αρμοδιότητα των δημοκρατιών, έχει σημειωθεί σχετική νομοθετική πρόοδος για την καταπολέμηση της *νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες*. Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της *αστυνομίας*, το Μαυροβούνιο έχει προχωρήσει χάρη στη θέσπιση νόμων για την αστυνομία και τον εθνικό οργανισμό ασφάλειας. Στη Σερβία, εξακολουθεί να βρίσκεται σε εκκρεμότητα η νέα νομοθεσία για τις αστυνομικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες ασφαλείας. Το *οργανωμένο έγκλημα* εξακολουθεί να αποτελεί ιδιαίτερα ανησυχητικό πρόβλημα και στις δύο δημοκρατίες. Το Μαυροβούνιο έχει υιοθετήσει στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος.

Κοσσυφοπέδιο

Η **πολιτική κατάσταση** στο Κοσσυφοπέδιο παρέμεινε σταθερή κατά τις κοινοβουλευτικές εκλογές και τον μετέπειτα σχηματισμό της κυβέρνησης συνασπισμού, καθώς και μετά την απαγγελία κατηγορίας από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Γιουγκοσλαβία (ICTY) και την εκούσια παράδοση του πρώην Πρωθυπουργού. Ωστόσο, το έλλειμμα δημοκρατίας

και η έλλειψη αποτελεσματικότητας παρεμποδίζουν την καλή λειτουργία των προσωρινών θεσμών που εξασφαλίζουν την αυτόνομη διοίκηση.

Οι σχέσεις μεταξύ Σέρβων και Αλβανών του Κοσσυφοπεδίου παραμένουν τεταμένες. Οι Σέρβοι του Κοσσυφοπεδίου μπουκόταραν τις εκλογές του 2004 υπονομεύοντας με τον τρόπο αυτό τη δυνατότητά τους να αντιμετωπίσουν τις νόμιμες ανησυχίες της κοινότητάς τους με δημοκρατικά μέσα. Ταυτόχρονα, η αλβανική πλειονότητα του Κοσσυφοπεδίου απέτυχε να δημιουργήσει τις αναγκαίες προϋποθέσεις που θα διευκόλυναν τη συμμετοχή των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου στην πολιτική διαδικασία. Αυτή η κατάσταση εμπόδισε σε μεγάλο βαθμό τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτόνομης διοίκησης.

Συνολικά, πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά το κράτος δικαίου. Ένα μεγάλο πρόβλημα παραμένει η ανασφάλεια δικαίου που επικρατεί σε σχέση με την ισχύουσα νομοθεσία στο Κοσσυφοπέδιο. Η διαχείριση της δικαιοσύνης παραμένει σημαντικό πρόβλημα καθώς συσσωρεύονται όλο και περισσότερες καθυστερημένες υποθέσεις. Τα δικαστικά θεσμικά όργανα και οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου πρέπει να βελτιωθούν σημαντικά ώστε να μπορούν να εφαρμόζουν πλήρως το νόμο, κυρίως όσον αφορά τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και την καταπολέμηση του οργανωμένου και του οικονομικού εγκλήματος. Η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη και σημειώνεται απουσία συνεκτικής και έντονης δράσης για την καταπολέμησή της.

Η διοικητική ικανότητα του Κοσσυφοπεδίου παραμένει εξαιρετικά ασθενής. Η δημόσια διοίκησή του είναι ανεπαρκής και υπόκειται σε πολιτικές παρεμβάσεις, ενώ δεν ενεργεί πάντα με ισονομία. Αν και υπάρχει νομική βάση για τον δημόσιο τομέα και τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, παρατηρείται έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας. Πρέπει να ενισχυθεί ο συντονισμός εντός της κυβέρνησης και να καθοριστεί περαιτέρω η σχέση μεταξύ της εξουσίας σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο. Η βελτίωση της παροχής βασικών δημόσιων υπηρεσιών σε όλες τις κοινότητες πρέπει να καταστεί προτεραιότητα, κυρίως για να μειωθεί η ζήτηση υπηρεσιών που παρέχονται από παράλληλες δομές οι οποίες εξακολουθούν να λειτουργούν στους περισσότερους δήμους σερβικής πλειονότητας.

Περαιτέρω πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την ενίσχυση της ελευθερίας έκφρασης, χάρη στη θέσπιση νομικού πλαισίου που εγγυάται την ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης και στη δημιουργία δύο νέων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων επιφορτισμένων με την προώθηση της ποιοτικής δημοσιογραφίας. Εγκρίθηκε νόμος για την εξάλειψη των διακρίσεων, αλλά εναπομένει η εφαρμογή του στην πράξη ώστε να προστατεύονται τα δικαιώματα των πλέον ευάλωτων ομάδων, κυρίως των γυναικών και των παιδιών. Όπως και κατά το παρελθόν, ο θεσμός του διαμεσολαβητή διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην προστασία των μειονοτήτων.

Αν και οι αρχές του Κοσσυφοπεδίου κατέβαλαν προσπάθειες ώστε να καταδικάζονται και να τιμωρούνται οι βιαιοπραγίες κατά των μειονοτικών ομάδων, να βελτιωθεί η αντιπροσώπευση των ομάδων αυτών και να ενθαρρυνθεί η επιστροφή των προσφύγων, τα θέματα αυτά παρέμειναν στο στάδιο των δηλώσεων προθέσεων και δεν έλαβαν τη μορφή συγκεκριμένων δράσεων σε τοπικό επίπεδο. Η κατάσταση των εθνοτικών μειονοτήτων παραμένει ως εκ τούτου εξαιρετικά ανησυχητική. Η χρήση των μειονοτικών γλωσσών στα θεσμικά όργανα της κεντρικής και τοπικής εξουσίας είναι ανεπαρκής, γεγονός που αποτελεί τροχοπέδη για τη συμμετοχή των μειονοτήτων στους θεσμούς. Η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες παρουσιάζει επίσης προβλήματα. Ο αριθμός των προσφύγων και των εσωτερικά εκτοπισθέντων που επέστρεψαν στις εστίες τους παραμένει πολύ χαμηλός. Η αβεβαιότητα όσον αφορά το μελλοντικό καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου και η ανασφάλεια, σε συνδυασμό

με τις μηδαμινές προοπτικές απασχόλησης, αποθαρρύνουν πράγματι την επιστροφή των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου αλλά και άλλων κοινοτήτων. Αν και απαιτείται ιδιαίτερη προσπάθεια για να εξασφαλιστούν κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης για όλες τις μειονοτικές κοινότητες που ζουν στο Κοσσυφοπέδιο, ωστόσο, η κατάσταση των κοινοτήτων των Ρόμα, των Ασκαλίων και των Αιγυπτίων, κυρίως αυτών που διαβιούν υπό άθλιες συνθήκες υγιεινής, χρήζει επείγουσας δράσης.

Ο τεχνικός διάλογος με το Βελιγράδι ξανάρχισε και η συμμετοχή του Κοσσυφοπεδίου σε πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας αυξήθηκε.

Η έναρξη συνομιλιών για το μελλοντικό καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου αποτελεί πρόκληση για την περιοχή συνολικά. Η ισχυρή δέσμευση όλων των μερών για ένα πολυεθνικό, σταθερό και δημοκρατικό Κοσσυφοπέδιο είναι πρωταρχικής σημασίας για την επίτευξη βιώσιμης διευθέτησης που θα ενισχύει την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην περιοχή και την περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την πορεία της προς την ΕΕ.

Η **οικονομία** του Κοσσυφοπεδίου λειτουργεί εντός ενός αναδυόμενου πλαισίου λειτουργούσας αγοράς. Είναι αναγκαίες περαιτέρω τολμηρές μεταρρυθμίσεις για να αντιμετωπιστούν οι σοβαρές ελλείψεις όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Η νομισματική σταθερότητα εξακολούθησε να εξασφαλίζεται μέσω της κυκλοφορίας του ευρώ ως βασικού νομίσματος. Ο πληθωρισμός κατέστη αρνητικός το δεύτερο εξάμηνο του 2004 και στις αρχές του 2005. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προχώρησαν, ειδικότερα η ιδιωτικοποίηση των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων επιταχύνθηκε από τα μέσα του 2004. Δύο δημόσιες επιχειρήσεις μετατράπηκαν σε ιδιωτική εταιρεία. Οι αρχές εξακολούθησαν να εφαρμόζουν πολιτικές ελευθέρωσης του εμπορίου και της αγοράς εργασίας και να εξασφαλίζουν σχετικά ελεύθερη είσοδο στην αγορά και ευρέως ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον. Η επιτάχυνση της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων είχε ως αποτέλεσμα μία μικρή εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων.

Ωστόσο, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης ήταν μάλλον αργός, επηρεαζόμενος από τη μείωση της βοήθειας των ξένων χορηγών και από έλλειψη δυναμισμού της οικονομίας. Η ανεργία παραμένει πολύ υψηλή και το έλλειμμα των τρεχουσών πληρωμών είναι σημαντικό. Η δέσμη μέτρων που εφαρμόστηκε δεν αποδείχθηκε η πλέον ενδεδειγμένη : ειδικότερα, οι σημαντικές αυξήσεις των δαπανών οδήγησαν σε σοβαρό δημοσιονομικό έλλειμμα το 2004. Η αναδιάρθρωση της επιχείρησης ηλεκτρισμού καθυστέρησε, ειδικότερα λόγω της έλλειψης των αναγκαίων μέσων για την χρηματοδότηση των επενδυτικών της αναγκών. Η θέσπιση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας παραμένει πρόβλημα. Η ανασφάλεια δικαίου και η αδυναμία επιβολής του νόμου και εκτέλεσης των συμβάσεων εξακολουθεί να αποτελεί εμπόδιο για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και των επενδύσεων. Η έξοδος από την αγορά εξακολουθεί να είναι δυσχερής και χρονοβόρα, κυρίως λόγω ελλείψεων στον δικαστικό τομέα. Η ανεπάρκεια των βασικών υποδομών εξακολουθεί να αποτελεί τροχοπέδη για την οικονομική δραστηριότητα. Η αύξηση των πραγματικών μισθών έπληξε την ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών του Κοσσυφοπεδίου.

Το Κοσσυφοπέδιο έχει επιτύχει πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα** σε πολλούς τομείς, αν και με ανισομερή τρόπο.

Η νέα νομοθεσία και οι πολιτικές ελέγχονται πλέον ευρέως ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα πρότυπα της ΕΕ, ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού τους και τα πρώτα στάδια της διατύπωσής τους, σε συνεργασία με τα Υπουργεία και το Γραφείο για τη διαδικασία της

ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Εφτά Υπουργεία έχουν δημιουργήσει μονάδες ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ορισμένες δε εξ αυτών υποστηρίζονται από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες. Η έλλειψη καταρτισμένων τοπικών νομικών εμπειρογνομένων σε θέματα κοινοτικού δικαίου δημιουργεί προβλήματα ενώ συναντώνται δυσκολίες και στη μετάφραση της νέας νομοθεσίας. Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε, καμία από τις προαναφερθείσες δομές της δημόσιας διοίκησης δεν έχει πλήρως παγιωθεί ενώ η κοινοβουλευτική επιτροπή για τη διεθνή συνεργασία και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δεν είναι πλήρως λειτουργική ακόμη.

Στον τομέα της *εσωτερικής αγοράς*, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τη θέσπιση νέας νομοθεσίας. Η αναθεώρηση του νόμου για τις *δημόσιες συμβάσεις* βασίζεται στους κανόνες της ΕΕ, αν και ήδη τελεί υπό αναθεώρηση από τη Συνέλευση. Καμία πρόοδος δεν μπορεί να αναφερθεί στον τομέα της *νομοθεσίας περί δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας*. Θετικές εξελίξεις σημειώθηκαν στον τομέα των *τελωνείων*, κυρίως όσον αφορά την εφαρμογή ενοποιημένου δασμολογίου και του τελωνειακού κώδικα για το Κοσσυφοπέδιο. Κάποια πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *φορολογίας*, όπου τη στιγμή αυτή πραγματοποιείται σταδιακή εναρμόνιση με το κεκτημένο της ΕΕ. Το 2005, το Κοσσυφοπέδιο προχώρησε σε απλουστευμένο σύστημα δύο τύπων φόρων εισοδήματος. Πρέπει να ενισχυθούν η ικανότητα είσπραξης και ελέγχου της φορολογικής διοίκησης και να αντιμετωπιστούν οι *απάτες* στον τομέα των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

Όσον αφορά την εξέλιξη των *τομεακών πολιτικών*, συνεχίστηκε η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Θεσπίστηκε νόμος σχετικά με τη βοήθεια προς τις ΜΜΕ. Όσον αφορά την *γεωργία* του Κοσσυφοπεδίου, δεν γίνεται πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρουσιάζει ο τομέας και πρέπει να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα τα οποία συνίστανται, κατά κύριο λόγο, στη μετριότητα των υποδομών, στα δικαιώματα ιδιοκτησίας, στην ανεπάρκεια πιστώσεων, στην αναποτελεσματικότητα των μηχανισμών ελέγχου της ποιότητας και στο χαμηλό επίπεδο ενημέρωσης. Στον τομέα του *περιβάλλοντος*, το Κοσσυφοπέδιο σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνισή του με το κεκτημένο της ΕΕ, με την έγκριση νομοθεσίας για την ποιότητα του ύδατος και του αέρα, καθώς και με τη θέσπιση διαταγμάτων σχετικά με την αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Εξάλλου, η κυβέρνηση ενέκρινε μια στρατηγική για την προστασία του περιβάλλοντος ενώ τη στιγμή αυτή καταρτίζεται και ένα σχέδιο πενταετούς δράσης για το περιβάλλον. Πρόοδος σημειώθηκε επίσης και στον τομέα των *μεταφορών*, καθώς το Κοσσυφοπέδιο συμμετέχει σε σχετικές περιφερειακές πρωτοβουλίες. Το αεροδρόμιο της Πρίστινα περιήλθε υπό πολιτικό έλεγχο και μετατράπηκε σε εταιρεία. Το Κοσσυφοπέδιο συμμετέχει στην επέκταση του Κοινού Ευρωπαϊκού Αεροπορικού Χώρου στη νοτιανατολική Ευρώπη. Όσον αφορά την *ενέργεια*, το Κοσσυφοπέδιο έχει υπογράψει τη συνθήκη για τη σύσταση Κοινότητας Ενεργείας στις χώρες της νοτιανατολικής Ευρώπης. Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών, τέθηκαν σε ισχύ νέοι ταχυδρομικοί κώδικες από τον Ιούνιο 2005.

Όσον αφορά τη *δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια*, η κατάσταση εξακολουθεί να μην είναι ικανοποιητική. Κάποια πρόοδος σημειώθηκε στη δημιουργία νομικού πλαισίου για την καταπολέμηση της *νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες* ενώ οι μηχανισμοί επιβολής της νομοθεσίας πρέπει να βελτιωθούν κατά πολύ. Δεν έχει ακόμη χαραχθεί συνολική στρατηγική *κατά των ναρκωτικών*, τόσο σχετικά με το λαθρεμπόριο όσο και με την αύξηση της τοξικομανίας σε τοπικό επίπεδο. Η μεταφορά εξουσίας στην αστυνομία του Κοσσυφοπεδίου δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Ωστόσο, απαιτείται δημιουργία επιπλέον ικανότητας, ειδικότερα όσον αφορά τις αρμοδιότητες σε θέματα ερευνών, διαχείρισης και πλαισίωσης. Απαιτείται μεγαλύτερη πρόοδος όσον αφορά την ποινική δίωξη όσων προβαίνουν σε αξιόποινες πράξεις αλλά και όσον αφορά τη διασφάλιση του κράτους

δικαίου. Πρέπει να ενταθεί η *καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος* και του οικονομικού εγκλήματος και να αναπτυχθούν οι τοπικές ικανότητες ενόψει μιας ενδεχόμενης μελλοντικής μεταφοράς εξουσιών στις τοπικές αρχές.

Τουρκία

Η πολιτική μετάβαση συνεχίζεται στην Τουρκία και η χώρα εξακολουθεί να πληροί επαρκώς τα **πολιτικά κριτήρια** της Κοπεγχάγης. Σημαντικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις έχουν πλέον τεθεί σε ισχύ και πιστεύεται ότι θα οδηγήσουν σε διαρθρωτικές αλλαγές στο νομικό σύστημα, ειδικότερα στη δικαστική εξουσία. Ωστόσο, ο ρυθμός των αλλαγών επιβραδύνθηκε το 2005 και η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων παρουσιάζει ανομοιογένεια. Αν και μειούμενες σε αριθμό, εξακολουθούν να καταγράφονται παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως εκ τούτου πρέπει να εφαρμοστεί επειγόντως η ήδη ισχύουσα νομοθεσία και, όσον αφορά ορισμένους τομείς, να αναληφθούν και άλλες νομοθετικές πρωτοβουλίες. Πρέπει να καταβληθούν σημαντικές επιπλέον προσπάθειες όσον αφορά τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ελευθερία του εκφράζεσθαι, τα δικαιώματα των γυναικών, τις θρησκευτικές ελευθερίες, τις συνδικαλιστικές ελευθερίες, τα πολιτισμικά δικαιώματα και την ενίσχυση της καταπολέμησης των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης. Η Τουρκία πρέπει, ειδικότερα, να ενσωματώσει καλύτερα τη διαδικασία μεταρρύθμισης στο έργο όλων των δημόσιων αρχών. Η δέσμευση που έχει αναλάβει η Τουρκία για προώθηση των πολιτικών μεταρρυθμίσεων πρέπει να λάβει περισσότερο συγκεκριμένη μορφή προς όφελος όλων των Τούρκων πολιτών, ανεξαρτήτως καταγωγής.

Όσον αφορά τη *δημοκρατία και το κράτος δικαίου*, έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, κυρίως σχετικά με τη λειτουργία της δικαιοσύνης. Οι έξι νόμοι στους οποίους αναφερόταν η Επιτροπή στη σύσταση του 2004 έχουν τεθεί σε ισχύ αν και παραμένει ανομοιογενής η εφαρμογή τους στην πράξη. Αφενός, από διάφορες αποφάσεις διαφαίνεται ότι η δικαιοσύνη ενεργεί όλο και περισσότερο σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αφετέρου, υπήρξαν ορισμένες αποφάσεις, ειδικότερα σε σχέση με την ελεύθερη έκφραση γνώμης για θέματα που εκ παραδόσεως θεωρούνται ευαίσθητα, που οδήγησαν σε διώξεις και καταδίκες. Οι μεταρρυθμίσεις όσον αφορά τις σχέσεις πολιτείας-στρατού συνεχίστηκαν, αλλά οι ένοπλες δυνάμεις εξακολουθούν να ασκούν σημαντική επιρροή εκδίδοντας δημόσιες δηλώσεις σχετικά με τις πολιτικές εξελίξεις και την πολιτική της κυβέρνησης.

Όσον αφορά την *προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των μειονοτήτων*, παρά την κάποια πρόοδο, η εικόνα παραμένει συγκεκριμένη. Σχετικά με την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης, τέθηκαν σε ισχύ και νέες διατάξεις με αποτέλεσμα να διευρυνθεί το συνολικό νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε ήδη, και οι περιπτώσεις τέτοιων πρακτικών μειώνονται. Ωστόσο, συχνά καταγγέλλονται περιπτώσεις βασανισμού και κακομεταχείρισης ενώ τα άτομα που διαπράττουν τα εγκλήματα αυτά συχνά απολαύουν ατιμωρίας.

Νομοθετική πρόοδος έχει επιτευχθεί όσον αφορά την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών, κυρίως με την έναρξη ισχύος ενός νέου Ποινικού Κώδικα και ενός νέου νόμου για τις οργανώσεις, και στην πράξη τόσο μεμονωμένα άτομα όσο και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών απολαμβάνουν περισσότερες ελευθερίες απ' ό,τι κατά το παρελθόν. Παρ' όλα αυτά, μεμονωμένα άτομα εξακολουθούν να διώκονται και να καταδικάζονται για την μη βίαιη έκφραση της γνώμης τους και ορισμένες οργανώσεις εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν περιορισμούς στις δραστηριότητές τους. Στο πλαίσιο αυτό, θα παρακολουθούνται στενά οι δίκες που διεξάγονται βάσει του άρθρου 301.

Εξακολουθούν να υπάρχουν καταγγελίες για την δυσανάλογη επίδειξη ισχύος εκ μέρους των δυνάμεων ασφαλείας κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων. Σχετικά με την ελευθερία της θρησκείας, παρά τη λήψη ορισμένων ad hoc μέτρων, θρησκευτικές μειονότητες και κοινότητες εξακολουθούν να στερούνται νομικής οντότητας. Τα προβλήματα αυτά πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως μέσω της θέσπισης ενός συνολικού νομοθετικού πλαισίου σύμφωνου με τους ευρωπαϊκούς κανόνες. Αν και δίδεται μεγαλύτερη προσοχή στα δικαιώματα των γυναικών, η βία κατά των γυναικών εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρή ανησυχία.

Παρά την μεγαλύτερη ανοχή όσον αφορά τη χρησιμοποίηση γλωσσών άλλων από την τουρκική, η άσκηση των πολιτισμικών δικαιωμάτων παραμένει επισφαλής. Μέχρι στιγμής δεν έχει επιτραπεί καμία τοπική ραδιοφωνική εκπομπή στα κουρδικά, τα μαθήματα κουρδικής γλώσσας διεκόπησαν και πολιτικοί παράγοντες εξακολουθούν να καταδικάζονται επειδή χρησιμοποιούν την κουρδική γλώσσα σε ορισμένες περιπτώσεις. Η Τουρκία συνεχίζει να υιοθετεί περιοριστική προσέγγιση έναντι των μειονοτήτων και των πολιτισμικών τους δικαιωμάτων.

Αν και υπάρχει συνεχώς αυξανόμενη συναίνεση για την ανάγκη αντιμετώπισης της οικονομικής, πολιτισμικής και κοινωνικής ανάπτυξης του νοτιοανατολικού τμήματος της χώρας, στην πράξη έχει σημειωθεί περιορισμένη πρόοδος ενώ η κατάσταση από την άποψη της ασφάλειας έχει επιδεινωθεί αφότου το PKK ανέλαβε εκ νέου βίαιη δράση. Οι εκτοπισθέντες στο εσωτερικό της χώρας εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

Όσον αφορά τα περιφερειακά θέματα, η τουρκική κυβέρνηση έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι εμμένει στη δέσμευσή της για μία ολοκληρωμένη διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος βάσει του σχεδίου του Γενικού Γραμματέα των ΗΕ. Η Τουρκία έχει υπογράψει το πρόσθετο πρωτόκολλο για την προσαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης ΕΚ-Τουρκίας στην προσχώρηση των 10 νέων κρατών μελών στις 29 Ιουλίου. Ταυτόχρονα, η Τουρκία εξέδωσε μονομερή δήλωση σύμφωνα με την οποία η υπογραφή αυτή δεν συνεπαγόταν την επίσημη αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η ΕΕ, με δήλωσή της στις 21 Σεπτεμβρίου τονίζει ότι η δήλωση της Τουρκίας δεν επηρεάζει τις υποχρεώσεις της Τουρκίας που απορρέουν από το πρόσθετο πρωτόκολλο. Στη δήλωση της ΕΕ τονίζεται επίσης ότι η αναγνώριση όλων των κρατών μελών είναι αναγκαίο στοιχείο της διαδικασίας προσχώρησης. Υπογραμμίζει επίσης την ανάγκη στήριξης των προσπαθειών του Γενικού Γραμματέα των ΗΕ για μία ολοκληρωμένη διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος, γεγονός που θα συμβάλλει στην επικράτηση ειρήνης, σταθερότητας και αρμονικών σχέσεων στην περιοχή. Η Τουρκία εξακολουθεί να ασκεί βέτο όσον αφορά την προσχώρηση της Κύπρου σε ορισμένους διεθνείς οργανισμούς, καθώς και στη συμφωνία Wassenaar σχετικά με τον κώδικα δεοντολογίας για τις εξαγωγές όπλων και για τα αγαθά διπλής χρήσης. Η βελτίωση των σχέσεων μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας εξακολούθησε να εξελίσσεται θετικά. Ωστόσο, παρά το ότι έχουν πραγματοποιηθεί 31 κύκλοι συνεδριάσεων από το 2002, τα μέρη δεν έχουν ακόμη μπορέσει να καταλήξουν σε μία περιεκτική διευθέτηση της εκκρεμούσας συνοριακής διαφοράς.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Τουρκία μπορεί να θεωρηθεί ότι διαθέτει λειτουργούσα οικονομία αγοράς, εφόσον εδραιώσει και διατηρήσει τα πρόσφατά επιτεύγματά της όσον αφορά τη σταθερότητα και τις μεταρρυθμίσεις. Η Τουρκία πιστεύεται επίσης ότι θα είναι σε θέση να αντεπεξέλθει στις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς εντός της Ένωσης μεσοπρόθεσμα, υπό τον όρο ότι θα επιμείνει στη σταθεροποιητική της πολιτική και θα λάβει περαιτέρω αποφασιστικά μέτρα όσον αφορά τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Η κατάσταση βελτιώθηκε περαιτέρω σε ό,τι αφορά την μακροοικονομική σταθεροποίηση κατά το παρελθόν έτος. Με την εφαρμογή αυστηρής και συνετής πολιτικής, συνεχίστηκε η δημοσιονομική εξυγίανση, βελτιώθηκε η δυναμική του δημόσιου χρέους και υποχώρησε περαιτέρω ο πληθωρισμός, ενώ παρέμεινε ισχυρός ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης. Σημαντική πρόοδος έχει επιτευχθεί όσον αφορά τη βελτίωση της διαχείρισης και του ελέγχου των δημόσιων οικονομικών, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η δημοσιονομική διαφάνεια. Τη στιγμή αυτή μελετάται διεξοδικά η αναδιοργάνωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και του συστήματος υγείας. Οι διαδοχικές βελτιώσεις του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου στον τραπεζικό τομέα και η πρόοδος όσον αφορά την ιδιωτικοποίηση, εντείνουν σταδιακά τη χρηματοοικονομική πειθαρχία των οικονομικών φορέων και βελτιώνουν το επιχειρηματικό και επενδυτικό κλίμα στην Τουρκία. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αυξήθηκαν.

Για να εδραιωθεί η ευνοϊκή αυτή εξέλιξη, πρέπει να συνεχιστεί η μακροοικονομική σταθεροποίηση βασισμένη σε μία περιοριστική δημοσιονομική πολιτική. Η πρόσφατη ραγδαία αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών απαιτεί προσεκτική παρακολούθηση και ετοιμότητα για την άμεση λήψη μέτρων. Η στήριξη και η ενίσχυση της σταθεροποιητικής διαδικασίας πρέπει να επιδιωχθεί μέσω περαιτέρω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θα αποβλέπουν ειδικότερα στην ενίσχυση του κράτους δικαίου, την προώθηση της ιδιωτικοποίησης και της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων, τη διόρθωση των ανισορροπιών της αγοράς εργασίας και τη μείωση της ανεπίσημης οικονομίας. Η κατανομή των πόρων πρέπει να είναι αποτελεσματικότερη, ειδικότερα μέσω της μεταρρύθμισης των αγορών των κυριότερων συντελεστών παραγωγής. Πρέπει να τηρηθούν οι αναληφθείσες δεσμεύσεις για περιορισμό των συνολικών μισθολογικών δαπανών. Πρέπει να συνεχιστεί η μεταρρύθμιση στο σκέλος των δημόσιων δαπανών και να εξασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή βελτιωμένου ρυθμιστικού και νομοθετικού πλαισίου.

Όσον αφορά την **ικανότητα της Τουρκίας να εγκρίνει και να εφαρμόσει την έννομη τάξη της ΕΕ**, έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος, αν και ανομοιογενής, από το 2004. Ο τομέας της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων* παρουσίασε βελτίωση, ειδικότερα όσον αφορά τις διατάξεις εφαρμογής που καλύπτονται από τη νέα προσέγγιση, περιλαμβανομένης και της δυνατότητας της Τουρκίας να κοινοποιεί τους τουρκικούς οργανισμούς αξιολόγησης της συμμόρφωσης και εποπτείας της αγοράς. Σε άλλους τομείς, τουτέστιν τομείς της παλαιάς προσέγγισης και μη εναρμονισμένους τομείς, δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος. Παρά την τελωνειακή ένωση ΕΚ-Τουρκίας, η κυκλοφορία των εμπορευμάτων δεν είναι ακόμη απόλυτα ελεύθερη.

Η *ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων* έχει βελτιωθεί ελαφρά. Ορισμένοι περιορισμοί έχουν αρθεί, αλλά οι αλλοδαποί δεν επιτρέπεται να αποκτούν ακίνητα και να δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς. Έχει επιτευχθεί κάποια πρόοδος στον σημαντικό τομέα της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αλλά η εναρμόνιση παραμένει ελλιπής.

Κάποια πρόοδος σημειώθηκε στο *εταιρικό δίκαιο*, ειδικότερα όσον αφορά τα λογιστικά πρότυπα και την ελεγκτική. Συνολικά, η εναρμόνιση παραμένει περιορισμένη στο συγκεκριμένο κεφάλαιο.

Η εναρμόνιση στον τομέα των *δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας* προχωρά και παρουσιάζει περαιτέρω πρόοδο. Επίσης, έχει βελτιωθεί η κατάσταση όσον αφορά την επιβολή της νομοθεσίας, αλλά η πτυχή αυτή παραμένει η πλέον αδύναμη του συστήματος.

Στον τομέα της *πολιτικής ανταγωνισμού*, οι διατάξεις σχετικά με τις επιχειρήσεις (καταπολέμηση των μονοπωλίων και έλεγχος των συγκεντρώσεων) έχουν εναρμονιστεί σε ικανοποιητικό βαθμό και εφαρμόζονται από την αρχή ανταγωνισμού. Εξάλλου, όσον αφορά την εναρμόνιση ή την επιβολή της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων δεν καταγράφεται καμία πρόοδος. Ως εκ τούτου, η εναρμόνιση παραμένει πολύ περιορισμένη, παρά τις συγκεκριμένες διμερείς δεσμεύσεις. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων στην χαλυβουργία.

Κάποια πρόοδος σημειώθηκε στις *χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες*, ειδικότερα όσον αφορά τους τομείς των ασφαλίσεων και των συμπληρωματικών συντάξεων. Η πρόοδος στον τραπεζικό τομέα πρέπει να παγιωθεί. Ωστόσο, η συνολική εναρμόνιση στον τομέα αυτό είναι περιορισμένη ενώ πρέπει να ενισχυθεί και η διοικητική ικανότητα.

Στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*, μπορεί να καταγραφεί κάποια πρόοδος όσον αφορά την ηλεκτρονική επικοινωνία και τις τεχνολογίες της πληροφορίας, όπου προχώρησε η ελευθέρωση, και όσον αφορά τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Η αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας θα απαιτήσει περαιτέρω ανάπτυξη της διοικητικής ικανότητας. Όσον αφορά την πολιτική στον οπτικοακουστικό τομέα, τόσο η πρόσφατη πρόοδος όσο και η γενικότερη εναρμόνιση παραμένουν περιορισμένες.

Όσον αφορά τη *γεωργία* και την *αλιεία*, η επιτευχθείσα πρόοδος είναι πολύ περιορισμένη. Έχουν αναληφθεί ορισμένες πρωτοβουλίες σχετικά με την ανάπτυξη της υπαίθρου οι οποίες όμως πρέπει να ενταθούν. Συνολικά, τόσο η εναρμόνιση όσο και η διοικητική ικανότητα παραμένουν πολύ περιορισμένες.

Η εναρμόνιση στον τομέα της *ασφάλειας τροφίμων, της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής* είναι επίσης περιορισμένη. Η εναρμόνιση της νομοθεσίας είναι μεγαλύτερη σε ορισμένους επιμέρους τομείς που αφορούν την γενική πολιτική ειδών διατροφής, αν και εξακολουθεί να είναι ατελής, ενώ η εφαρμογή της παρουσιάζει δυσχέρειες. Δεν έχει δημιουργηθεί το γενικό πλαίσιο για μία κτηνιατρική πολιτική. Ωστόσο η διοίκηση έχει ξεκινήσει εργασίες για τον εντοπισμό επιτόπου των προβλημάτων, και των διοικητικών αλλαγών που απαιτούνται για την αντιμετώπισή τους. Η φυτοϋγειονομική πολιτική παρουσιάζει περιορισμένη πρόοδο. Οι διοικητικές δομές απαιτούν εκτεταμένου βαθμού αναβάθμιση.

Η πρόοδος στον τομέα των *μεταφορών* είναι άνισα κανανεμημένη μεταξύ των διάφορων μέσων μεταφοράς. Κάποια πρόοδος σημειώθηκε σε ό,τι αφορά τις οδικές μεταφορές, όπου η εναρμόνιση έχει προχωρήσει μεν αλλά η εφαρμογή παραμένει ατελής. Στον σιδηροδρομικό τομέα απαιτούνται σημαντικές νομοθετικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Στις θαλάσσιες μεταφορές έχει επιτευχθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας. Στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών σημειώθηκε κάποια πρόοδος αν και συνολικά η εναρμόνιση παραμένει περιορισμένη. Σχετικά με την *ενέργεια*, έχει σημειωθεί συνολικά κάποια πρόοδος, κυρίως σε ό,τι αφορά την ασφάλεια εφοδιασμού και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Αν και η πρόοδος ήταν περιορισμένη σε ό,τι αφορά τη δημιουργία της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς, δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον εν λόγω τομέα, ούτε σχετικά με την ενεργειακή απόδοση. Στην περίπτωση που η Τουρκία αναπτύξει ικανότητα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, πρέπει να ενισχυθούν οι διοικητικές ικανότητες ώστε να εξασφαλιστεί υψηλού επιπέδου πυρηνική ασφάλεια. Κάποια πρόοδος σημειώθηκε σε ό,τι αφορά την προστασία από την ακτινοβολία.

Η πρόοδος στον τομέα της *φορολογίας* είναι περιορισμένη, τόσο σχετικά με την έμμεση όσο και με την άμεση φορολογία. Συνολικά, το φορολογικό καθεστώς της Τουρκίας είναι εν μέρει συμβατό με το κεκτημένο, αλλά εξακολουθεί να χρειάζεται σημαντικό βαθμό εναρμόνιση. Το μέγεθος της ανεπίσημης οικονομίας παραμένει ζήτημα προς εξέταση. Η διοικητική ικανότητα πρέπει να αναβαθμιστεί εκ βάθρων.

Κάποια πρόοδος επιτεύχθηκε όσον αφορά τις *στατιστικές*, και ειδικότερα όσον αφορά τις κατατάξεις και τις τομεακές στατιστικές. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο είναι μέχρι στιγμής περιορισμένη, αλλά η συνεργασία μεταξύ της Eurostat και του κρατικού ινστιτούτου στατιστικών συνεχίζεται. Κάποια πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής*. Ωστόσο, αν και η εναρμόνιση έχει προχωρήσει αρκετά όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, χρειάζονται μεγαλύτερες προσπάθειες σε τομείς όπως ο κοινωνικός διάλογος, η ισότητα των φύλων και η εξάλειψη των διακρίσεων. Μεγάλη μελλοντική πρόκληση συνιστά η δημιουργία και η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας.

Η τουρκική στρατηγική σχετικά με την *βιομηχανική πολιτική* είναι ήδη σε μεγάλο βαθμό εναρμονισμένη με τις βασικές αρχές της ΕΕ. Αφότου ολοκληρώθηκε η προηγούμενη έκθεση, σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος, ειδικότερα όσον αφορά την πολιτική για τις ΜΜΕ. Η πρόοδος είναι ανομοιογενής στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*. Καμία πρόοδος δεν επιτεύχθηκε από την προηγούμενη έκθεση και μετά, όσον αφορά την εδαφική οργάνωση και τον προγραμματισμό. Πρόοδος σημειώθηκε σε ό,τι αφορά το νομοθετικό πλαίσιο και τη δημοσιονομική διαχείριση και τον έλεγχο. Σημαντικές προσπάθειες απομένουν να καταβληθούν για να δημιουργηθούν οι θεσμικές δομές. Πρέπει να συσταθούν οι διοικητικοί φορείς που θα συμμετέχουν στην περιφερειακή πολιτική, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, και στη συνέχεια να αναβαθμιστούν.

Στους τομείς της *δικαστικής εξουσίας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων*, η Τουρκία έχει σημειώσει πρόοδο εναρμονιζόμενη προς τους κανόνες και τις πρακτικές της ΕΕ όσον αφορά τη δικαιοσύνη και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για να εξασφαλιστεί η ανεξαρτησία και η αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης. Σχετικά με τη διαφθορά, απαιτείται περαιτέρω δράση για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των φορέων που έχουν συσταθεί προκειμένου να καταπολεμηθεί η διαφθορά και να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού ως προς το ότι η διαφθορά συνιστά σοβαρό ποινικό αδίκημα.

Η Τουρκία συνέχισε να εναρμονίζει τη νομοθεσία της με το κεκτημένο στους τομείς της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*. Συνολικά, η τουρκική νομοθεσία έχει εν μέρει εναρμονισθεί με το κεκτημένο. Περαιτέρω πρόοδος απαιτείται σε ορισμένους τομείς, όπως, η θέσπιση νόμου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, η θέσπιση και η εφαρμογή εθνικού σχεδίου δράσης για τη διαχείριση των συνόρων, η εφαρμογή του εθνικού σχεδίου δράσης για την μετανάστευση και το άσυλο, η άρση της γεωγραφικής επιφύλαξης στο πλαίσιο της σύμβασης της Γενεύης και η ανάπτυξη διοργανικής συνεργασίας.

Όσον αφορά το *περιβάλλον*, η Τουρκία έχει σημειώσει περιορισμένη πρόοδο. Το συνολικό επίπεδο μεταφοράς του κεκτημένου παραμένει χαμηλό, με εξαίρεση τους τομείς της διαχείρισης των αποβλήτων και του θορύβου, όπου η μεταφορά του κεκτημένου έχει προχωρήσει. Οι αδυναμίες στην εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία. Η Τουρκία πρέπει να λάβει μέτρα για να ενσωματώσει την περιβαλλοντική της πολιτική στην χάραξη και την εφαρμογή όλων των άλλων πολιτικών.

Η εναρμόνιση στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας* βελτιώνεται σταθερά. Ειδικότερα, σημειώθηκε πρόοδος στην εφαρμογή των μη συνδεδεμένων με την ασφάλεια μέτρων. Όσον αφορά τα συνδεδεμένα με την ασφάλεια μέτρα, καμία περαιτέρω πρόοδος δεν σημειώθηκε. Κάποια πρόοδος επιτεύχθηκε όσον αφορά τη δημόσια υγεία, και ειδικότερα τη νομοθεσία για το κάπνισμα. Η διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί.

Οι διατάξεις σχετικά με την *τελωνειακή ένωση* έχουν εναρμονισθεί σε μεγάλο βαθμό, ώστε να είναι συμβατές και με τις διμερείς συμφωνίες ΕΚ-Τουρκίας. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω εναρμόνιση του τουρκικού τελωνειακού κώδικα με τον κώδικα της ΕΚ. Η μη τελωνειακή νομοθεσία που εφαρμόζεται σε ελεύθερες ζώνες και η διατήρηση των αδυναμιών στην εφαρμογή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά τους τελωνειακούς ελέγχους είναι θέματα που εγείρουν ανησυχία.

Οι εμπορικές πτυχές της πολιτικής της ΕΕ στο πλαίσιο των *εξωτερικών σχέσεων* τηρούνται σε μεγάλο βαθμό από την Τουρκία, όπως οι δεσμεύσεις που απορρέουν από την τελωνειακή ένωση ΕΚ-Τουρκίας. Ειδικότερα, έχουν υπογραφεί νέες συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με τρίτες χώρες. Η Τουρκία επέτυχε να εναρμονιστεί σε μεγάλο βαθμό με το καθεστώς ΣΓΠ της ΕΚ. Επίσης επέτυχε μεγάλου βαθμού εναρμόνιση με την *κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας* της ΕΕ. Οι διμερείς σχέσεις με γειτονικές χώρες, περιλαμβανομένης και της Ελλάδας, βελτιώθηκαν περαιτέρω. Ωστόσο, τα σύνορα με την Αρμενία εξακολουθούν να παραμένουν κλειστά. Η Τουρκία και η ΕΕ δίδουν διαφορετική ερμηνεία στις συμφωνίες “Berlin Plus” μεταξύ ΕΕ και ΝΑΤΟ, γεγονός που δημιουργεί εμπόδια στη στρατηγική συνεργασία ΕΕ-ΝΑΤΟ για τη διαχείριση κρίσεων.